

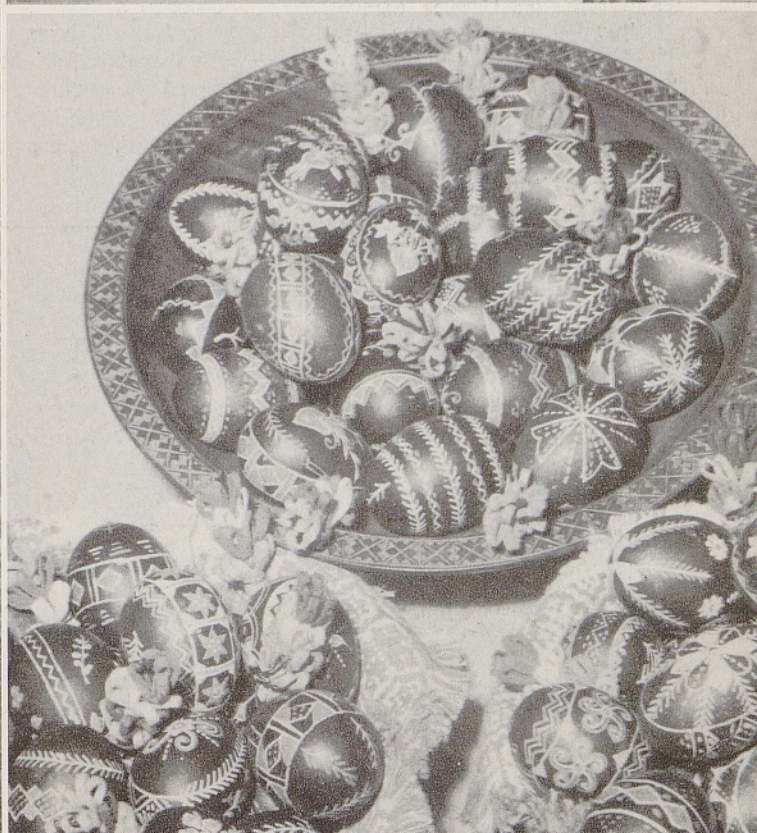
Radika

Poština plačana v gotovini - Skupina III/70 - mesečnik - marec 1986
Sped. in abb. post. - Gr. III/70 - Periodico mensile - marzo 1986

L. 2.000

30. LETNIK

1986 - 2/3

MLADIKA

IZHAJA DESETKRAT V LETU
LETO XXX. - ŠTEVILKA 2/3

KAZALO

Ivo Jevnikar: Skupna razmišljanja o naši prenovi	21
Saša Martelanc: Najlepši spomenik - ob desetletnici smrti J. Peterlina	22
Dolores Terseglav: Nevihta Mogoče ne veste, da...	23
Jelka Cvelbar: Biti Slovenec v celoti	24
Vladimir Kos: Božji Grob (v klasičnem pomenu)	25
Dve, tri vprašanja prof. Bojanu Pavletiču	26
Vladimir Kos: Izpolnjena obljuba	26
Pavle Merku: Potoka Sranè in v Valce	27
Pod črto: Plakat	27
Pavle Zidar: Pesmi	28
Lojze Breznik: Dnevnik 1941-1943 (2)	29
M. R.: Primož Trubar - oče slovenske knjige ob 400-letnici smrti	30
Antena	31
Iz slovenske publicistike	37
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura (Venceslav Sejavec; Tomek Vetrlih)	38
Ocene; Dve publikaciji Angela Cracine (E. Sferco); Koncert »minimalne glasbe« (T. Simčič)	39
Na platnicah: Pisma; Čuk na Obelisku; Nagradna križanka; Listnica uprave	
Priloga: RAST 29-1986, pripravlja uredniški odbor mladih (str. 113-116)	

Zunanja oprema:
Edvard Žerjal

Uredništvo in uprava: 34133
Trst, ul. Donizetti 3, tel. 768189
Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA
Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane 2.000 lir. Celoletna naročnina za Italijo 15.000 lir; nakazati na poštni tekoči račun 14470348 — »Mladika« - Trst. Letna naročnina za Jugoslavijo 2.000 Din. D uge države 15 US dolarjev (ali enakovreden znesek v tuji valuti), po letalski pošti 20 US dolarjev.

tisk »graphart«, trst, rossetti 14

pisma pisma pisma pisma pisma

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

SOCIALISTI PROTI SSK

Socialisti menda res nimajo velikih zaslug za zakonske pobude v korist Slovencev v Italiji. Zadnja, najnovejša namreč potrjuje prav to, kar je sam predsednik Craxi osebno potrdil na trgu Unità v Trstu, ko je prepovedal slovenski govor na svojem zborovanju. Zadnja pobuda je tale: pod pretvezo, da je v Italiji že itak preveč strank, so za deželo Furlnijo-Julijsko krajino predlagali, da bi v prihodnje izpadle iz deželnega sveta vse tiste stranke, ki na volitvah ne zberejo vsaj 4 odstot-

Slovenska družina ima na mizi MLADIKO

ke glasov. Zakaj 4 in ne pet ali deset odstotkov, ni jasno. Vse se mi zdi, da je ta akcija naperjena predvsem proti slovenski manjšini, ki kot manjšinska stranka verjetno ne bo nikoli zbrala 4 odstotke glasov. Sprašujem se, če si italijanski socialisti tako predstavljajo »globalno zaščito«. Bojim se, da si jo. Zato se sprašujem, kakšni bodo odsej odnosi s tako stranko, ki ponekod sodeluje s Slovensko skupnostjo v upravah. In kakšno bo zadržanje drugih demokratičnih strank ob tem problemu, če se bodo morali izjaviti v deželnem svetu? In končno, kaj poreče na to pobudo enotna delegacija Slovencev v Italiji, v kateri Slovenska

skupnost sodeluje skupaj s »slovensko komisijo« Italijanske socialistične stranke? Prav zares: levica ne ve, kaj dela desnica.

(Podpis)

DVOJE OBLETNIC — NEPRIJETNA PRIMERJAVA

Ne dolgo tega — komaj nekaj mesecev po Radiu Trst A — je tudi Bzenski radio proslavil 40-letnico začetka oddaj v nemščini. Podobni izhodišči za spominsko slovesnost torej, toda, kakšna razlika izvedbe: na nemško proslavo je prišel sam predsednik republike Cossiga in iz Turina se je premaknil celoten simfonični orkester RAI-a, da je prireditvi dal še posebno slovesen pečat. Cossiga se je izkazal s plemenitimi besedami, ki jih je izgovoril ne samo v italijanščini, temveč tudi v nemščini in latinščini, in poudaril, da hoče biti predsednik tudi manjšin v Italiji. Kaj pa Radio Trst A? Hladno in medlo, kakor da se je hotela ustanova zavestno izogniti kakršnemukoli poudarku, da ja ne bi zgedalo slovesno in pomenljivo. Radijskemu vodstvu se ni zdelo vredno povabiti niti predsednika deželnega sveta. Kakor da smo na drugem planetu.

Š. D.

SLIKA NA PLATNICI: Pomladni motivi, ki sta jih za letošnjo velikonočno številko zbrala Mario Magajna in Sergij Pahor. Posnetek Kraljeve Zadnje večerje je iz Tomaja.

*Bralcem,
sodelavcem in podpornikom
ter vsem Slovincem doma in po svetu
želi blagostovljeno veliko noč*

MLADIKA

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Ivo Jevnikar, Marijan Kravos, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc, Franc Mljač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema). Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

Skupna razmišljanja o naši prenovi

Velikonočni čas je gotovo čas, ki je primeren tudi za razmišljanje o prenovi. Prenova je lahko osebna, lahko je tudi skupna. Lahko zadeva le duhovno jedro, lahko pa sproži razmišljanje tudi o zelo stvarnih oblikah dela in o skupnem položaju, ki so pravzaprav tesno povezani s tisto duhovnostjo, ki bi morala oplajati naša dejanja.

Rad bi povedal nekaj besed o zanimivi pobudi za prenavo, ki se je rodila še lani v skupini laikov v Trstu. Ostala je malo znana v javnosti, pa ne ker bi hotela biti tajna, temveč zato, ker pobudniki niso želeli ustvarjati kakih velikih pričakovanj. Pri nas se vse več govori, pri uresničitvah pa smo bolj pomanjkljivi. Pobuda je želela zajeti vsaj manjši krog katoličanov, ki so na Tržaškem dejavni na cerkvenem, kulturnem, družbenem ali političnem polju, in omogočiti skupno poglobitev in skupno razpravljanje o našem položaju in naših potrebah. Zaključke bi radi potem posredovali vsem, ki se zanje zanimajo, po možnosti tudi s kakimi predlogi za možne izboljšave.

Pokoncilska prenova, ki je zajela Cerkev in ji dala nov pečat ter sposobnost, da se kot skupnost spoprijema s sodobno problematiko, verjetno pri nas ni dobila jasne podobe. Tudi cerkveni zborovanji tržaške Cerkve, pri katerih smo Slovenci sodelovali, sta nas zaposlovali bolj na področju dialoga med Italijani in Slovenci ter pravične ureditve naših potreb na cerkvenem področju kot z iskanjem primernih poti za skupnost slovenskih katoličanov, ki je nedvomno — kljub nekaterim razveseljivim pojavom — v hudi krizi.

Potrebovali bi sploh seznam najbolj žgočih problemov, ki jih zdaj rešuje vsakdo, kot ve in zna, pa bi bili nujni skupno razmišljanje, določitev najpomembnejših ciljev in povezano delo.

O odnosih vera-kultura, vera-politika, o pastoralnih vprašanjih bi morali razpravljati na podlagi trdnih, koncilskih teoloških temeljev, vendar ne abstraktno, temveč ob upoštevanju vsakodnevne problematike, zaradi katere trpimo in se trudimo, uspevamo in nazadujemo.

Sklenili smo, da začnemo s pogledom nazaj v našo preteklost, v čase katoliške preнове ob prelomu prejšnjega stoletja na Slovenskem in še posebej pri nas. To je bilo povezano s teološkim razmišljanjem ob sedanjem cerkvenem nauku, med razpravo pa so seveda prišla na dan vprašanja, kot so dialog, pluralizem, klerikalizem, ločitev duhov, vloga katoličanov itd. O tem smo razmišljali s pomočjo strokovnjaka, asistenta za ekleziologijo na univerzi Urbaniani v Rimu dr. Jožka Pirca. Koreferat o takratni prenovi na Tržaškem je imel prof. Tomaž Simčič.

V poletnem času so bile duhovne vaje na temo osebne in skupne preнове, ki jih je vodil medškofijski asistent za študente in izobražence dr. Janez Gril iz Ljubljane.

Nato je prišla na vrsto obravnava odnosa kristjanov do politike in sploh javnega dela. O tem smo razmišljali s filozofom, profesorjem na ljubljanski Teološki fakulteti dr. Tonetom Stresom. Na naslednjem sestanku smo sami skušali ugotoviti, kakšno je gledanje na politiko v naši skupnosti, kako se v njej znajde katoličan, kakšne opore tu potrebuje.

V času po veliki noči pride na vrsto razmišljanje o krščanstvu in kulturi s pomočjo uglednega strokovnjaka.

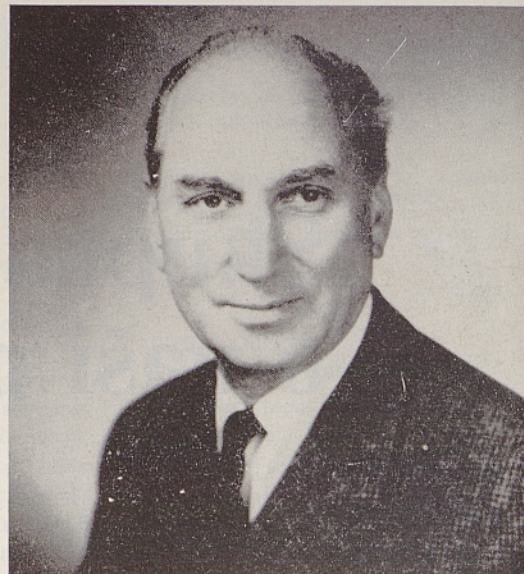
Navajanje nekaterih skupnih spoznanj na doseganjih srečanjih in naštevaje problemov, ki bodo prišli v že omenjeni »seznam žgočih problemov«, zahteva bolj poglobljeno in obširno obravnavo. Ko bo stvar dozorela, jo bodo pobudniki neformalnih srečanj, ki so odprta vsem, ki soglašajo s tem delom, ponudili v široko obravnavo. Morda napoči čas, da tudi slovenski katoličani dobro pripravimo svoje cerkveno zborovanje. Tu je bil govor o Trstu, a problem verjetno zadeva tudi širši zamejski prostor.

Z občutkom te potrebe in z željo po skupnem zagonu za premagovanje težav vsem bralcem voščimo, da bi velikonočni čas vsakomur omogočil tisto osebno prenavo, ki je podlaga tudi skupnemu prenavljanju.

NAJLEPŠI SPOMENIK

Ob desetletnici smrti prof. Jožeta Peterlina

Najlepši spomenik, ki ga skupnost lahko postavi pokojniku, je spomin. Še tako lepo obeležje iz kamna ali kovine je mrtvo in na veke uklenjeno v svojo nesprenmenljivost. Spomin pa je živ. Pojema in spet zaplapola kot zublaj, ovene in spet ozeleni kot gaj, pritajen je in znova glasen kot pesem. Spomin je nadaljevanje življenja; skrivnostno lep pa je zato, ker ga ohranjata najzlahtnejši sestavini človekove notranjosti: ljubezen in hvaležnost.

Primorska Slovenija je postavila že veliko takih spomenikov in v skupini posebno lepih je nedvomno spomin na profesorja Jožeta Peterlina. Iz daljave desetih let še jasneje izstopa njegov lik, njegovo delo je še vedno vidno na vsakem koraku, prevzeli so ga nadaljevalci, potrdili ga je čas.

Narodne skupnosti imajo včasih srečo, da jim Previdnost pošlje prave ljudi ob uri stiske ali potrebe. To so ljudje s talenti, ki jim uspe pomembno premakniti dogajanja; vneti sejalcji, ko je njiva opuščena in zanemarjena; graditelji, ko je treba zidati na ruševinah ali čisto nanovo; ljudje, ki znajo pritegniti in navdušiti še druge, da potem deset posameznikov ni DESETERICA marveč EKIPA, da se sto mrtvih kosov spremeni v pogonski motor, tisoč zasebnih misli pa v živo zavest o skupnosti, ki išče svojo pot in svojo srečo pod božjimi zvezdami zemeljske domovine.

Profesor Peterlin je nedvomno spadal v vrsto takih izjemnih ljudi. Ko je prišel med nas iz Slovenije takoj po vojni, je v hipu sprevidel, kolikšno delo je potrebno na ruševinah naše narodnostne skupnosti. Pozabil je na lastne stiske in skrbi, ki spremljajo vsakega begunca, in se je skupno z enako mislečimi in enako navdušenimi sorojaki lotil najprej najnujnejšega: obujanja slovenske besede in zavesti po desetletjih tujega nasilja.

Bil je med prvimi garači pri ustanavljanju slovenskih šol; pomagal je slovenski besedi in misli tudi po radijskih valovih; bil je med pionirji obnovljenega prosvetnega in odrskega dela, ki je kasneje dobilo razvejano in organizirano podobo v Slovenski prosveti z viški na taborih za romantičnimi in simboličnimi zidovi Repentabra; kot publicist je zasadil tisto MLADIKO, ki rase že trideset let; začel je organizirati mladino v Slovenskem kulturnem klu-

bu, ki je bil šola za kulturno in tudi politično delo v javnosti.

V času, ko so te in še druge pobude začele brsteti, je oživljanje slovenstva sovpadalo z ideološkim spopadom med vzhodnim in zahodnim pogledom na svet. Slovenci katoliškega nazora in zahodno-demokratske usmerjenosti so imeli proti sebi dve fronti hkrati: tuji nacionalizem in domači stalinizem. V vrstah, kjer je delal in izstopal rjni profesor Peterlin, je veljalo nedvoumno načelo: kulturno in narodnoobrambno delo mora biti zasidrano v vrednotah, ki niso združljive z nasiljem kakršne koli vrste ali barve. S tem se je strinjalo veliko rojakov, o čemer še danes pričajo fotografije s plebiscitarnih shodov na Repentabru. Kasnejši čas je ostrine ublažil, pojavila se je beseda dialog, meje — državne in miselne — so se polagoma odpirale.

Jože Peterlin je spadal med ljudi, ki so te pojave pozdravili. Zato se je ob perspektivah za novo ozračje med Slovenci porodila še ena njegova velika zamisel: študijski dnevi DRAGA. Tako je nastal forum za izmenjavo misli, pri čemer nihče ne odstopa od svojega prepričanja, spoznava pa tudi drugače misleče, kar daje možnost korektnega pogovaranja v najvišjem narodnem interesu, če in kadar je to potrebno in možno. Dvajset DRAG, ki se seveda nikoli niso odrekle osnovnim vrednotam slovenstva, krščanstva in demokracije, dokazuje, da je bila Peterlinova zamisel izredno daljnovidna in da so njene možnosti vse prej kot izčrpane. Tu je skrb za delo na primorskem gradbišču preraslo v aktivno razmišljanje o usodi in poteh celotne slovenske duhovne domovine. V taki razširjeni viziji pa ima tudi delo za zamejsko preživetje lahko več kisika in več obzorja.

Minilo je deset let od težkega slovesa. Teh deset let je polnih spomina in hvaležnosti do človeka, ki se je na naših tleh ves razdal skupnosti in ki je v zaupni izpovedi nekoč dejal, da bi se nikoli več ne preselil drugam, pa če bi razmere in pogoji bili še tako ugodni.

Tu ima zdaj svoj spomenik. Živ je in dolgo bo trajal.

SAŠA MARTELANC

NEVIHTA

Neznosna soparica se je pod večer, ko so se okrevanci in novinci vkrcavali na ladjo, razdivjala v nevihto z vetrom in ploho. Preden so prišli pod krov, so bili do kože mokri. Motor je hripavo rohnel in ponehaval, kot da se tudi njemu ne da nazaj na celino. Ko se je dokončno vžgal, so brez konca in kraja manevrirali v krogu. Ljudje so začeli preklinjati; domačini s tega in s sosednjih otokov so prerokovali, da s tako podrtijo in s takim kapitanom v eni noči ne bodo prišli niti do najbližjega otoka.

»Bomo že prišli, če se prej ne razbijemo na Hudičevih stenah!« je menil cinični šaljivec. »In potem nas čakata še dva hudičeva kanala!« »In če pridemo srečno mimo vseh hudičevih čeri in skozi vse hudičeve kanale, nas na obali čakajo hudičeve švabske baterije!« je pribil tretji. »Če nam ne bodo prišli kar naproti«, je rekel četrti. »Se še spomniš, kako je bilo na "Otočanki", ko so se nam približali z našimi lastnimi signali in smo mislili, da so Angleži?« »Ja. Vragi so to. En čoln se je privezal za naš premičen priveznik. Ampak mi smo jim dali po nosu«, je razla-gal optimist. »Samo osem ranjencev smo imeli. In Mate je takoj, ko smo se izkrcali, stegnil pe-te,« je odgovoril pesimist.

Ladja, pravzaprav večja ribiška barka, je končno med strašnim guganjem le vzela smer. Oglasil se je mladi komisar, ki ni bil domačin. »Tovariši, zadosti tega defetizma! To je že sabotaža!« »Kakšen depizem, p... ti materina!« je nekdo v temnem kotu pljunil na tla tik zraven doktorja Saše. Bil je starejši partizan, otočan. »Reci morju, naj ne sabotira!« Komisarček je začel švigati z žepno svetilko po kotih in bogve, kako bi se vse skupaj končalo, da ga ni zvila morska bolezen. Začel je bljuvati kot vsi tisti, ki niso bili vajeni morja.

Saša je vstal in se s težavo prebijal proti strmim stopnicam med zgnetenimi telesi po tleh spolzkih od izbljuvkov. Odpahnil je loputo, ki je peljala na palubo in začul za seboj kletvine, ko je čez odprtino vdrla v podkrovje voda. Zaloputnil je pokrov za seboj in prižgal malo žepno svetilko, s katero je pacientom pregledoval grlo. Po palubi se je prelivalo morje. Držaje se za ograjo je tupal proti krmi. »Na levo moram«, je pomislil in kot da ga je uslišalo nebo, je mogo-čen blisk osvetlil vhod v strojnico na njegovih levici. »To ni več široko, to je severovzhodnik«, je začutil ob ledenem ohlipu. S težavo je zavrtel mokro kljuko in spustil za seboj veter in dež.

Toda namesto kletvin se je nad udarjanje bata dvignil miren glas: »Kdo je?« »Doktor. Po-

sušil bi se«, je zavpil. »Seveda, gospod doktor!« Gospod doktor? Tega naslova se je že zdavnaj odvadil. Strojnik mu je prišel naproti. »Izvolite sleči suknjič. In hlače tudi. Vse se bo posušilo na motorju. In malce žganja vam bom nalil. Mama mi ga je dala s seboj. Jaz ne pijem.« Gospod, izvolite, mama mi je dala. Kako čudno je zvenelo vse to! Tudi dialekt mu je bil tuj. Od strani se je zazrl v nenavadnega gostitelja, medtem ko je ta razobešal njegove mokre reči. Pri tem je spoštljivo pogladil sveže odlikovanje, ki se je zdaj Saši zdelo dokaj klavrno. In klavrna je bila tudi do črnine premočena angleška uniforma, na katero je bil tako ponosen. Kodrasti lasje, grški nos, mesnata, toda lepo oblikovana usta. Le od kod se je vzel ta motorizirani Haron?

Ko je vse lepo uredil, je segel po pletenko med črne, od strojnega olja zamazane cunje. »Hvala ti, prijatelj«, je Saša z užitkom zvrnil domače žganje. »Od kod si? Nekako čudno mi govoriš, ne po dalmatinsko. Da nisi navsezad-nje tudi ti Slovenec kot jáz?« je vprašal dvome-če. »Ah, Slovenec ste, gospod! Ne, jaz sem s severnih otokov. Pred vojno smo bili pod Itali-jani. «Kako ...« je začel Saša in se ustavil. Kak-šen smisel bi imelo spraševati tega preprostega in vendar tako tenkočutnega človeka, ki niti hr-vaško ni dobro znal, kako je prijadral med par-tizane? Mobilizirali so ga, jasno, kot njega. To-da sogovornik mu je sam začel kričaje pripove-dovati v govoric, tu in tam posejani z italijan-skimi pa spet nekam po slovensko zvenečimi besedami. »Kako to, da znaš nekaj slovenščine?« ga je prekinil. »Slovenščine?« se je začudil. »Tako mi govorimo, doktore. Doma smo imeli svojo ribiško barko. Jaz sem bil najmlajši. Nisem se oženil. Živel sem z mamo, lovil ribe in prevažal tujce. No in po kapitulaciji Italije ...« je men-cal. »So ti ladjo vzeli«, je z nasmeškom kon-čal Saša, ki je izpikal že tretji kozarec. »Da. In potem sem nekaj časa prevažal svojo barko, zdaj pa so me prestavili na tole, večjo.«

Obmolknil je in šaril okrog stroja. Ko si je Saša nalival že v četrtič in so se mu začele pri-pirati oči, je diskretno segel po pletenki in jo porinil nazaj med cunje. Ladja se je malodane zvrnila na bok in Saša se je zakotalil. Strojnik ga je zadržal. »Saj bomo šli na dno«, je zaren-tačil, kot da ima pred seboj dežurnega bolni-čarja. »Ne bojte se, gospod. Doživel sem še huj-še viharje. In to na manjši ladji kot je tale. In kapitan zna svoje opravilo.« »Tako ...«, je za-tegnil Saša. »Doli v podkrovju so ga pošteno oblajali.« »Ah, saj veste, kako je. Nihče ne

gre rad prodajat svoje kože. Pa se ljudje znašajo nad komerkoli.«

Na zapackani strojnikovi majici je ob motni svetlobi zablislila zlata svetinjica. »Kaj pa imaš tukaj?« »Mater božjo. Mati mi jo je obečila, ko so me mobilizirali. Veste, pri nas je neki bogataš, ladjar, zgradil kapelo na čast Mariji, zvezdi morja. Na njej je napis: Ne advertas oculos ab fulgore huius sideris, si non vis obrui procellis.« »Jezus Marija, mar znaš tudi latinsko?« »Kje še! V cerkvi smo molili po latinsko. Ta napis pa zna pri nas vsak, kdor se odpravlja na morje.«

Tišina. Saša je sedel s hrbtom naslonjen na zaboj za orodje in kimal. Zdrznil se je, ko je strojnik spet dvignil glas. »Babica, moja babica«, je preglušal stroj, »je bila s sosednjega otoka. Tam so molili drugače. V boleznih je venomer vzdihovala "Gospodi pomiluj, Kriste pomiluj!"« »No, v tvoji glavi je pa res cela jezikovna godlja«, je zamrmral Saša. Strojnik ga ni čul. Porinil je podenj nekakšne krpe in ga pokril z zamuščeno odejo. »Zadremajte, dottore. Vihar ponehava.«

Saša je zadremal. Stiskal se je k pritrjenemu zaboju, da ga ne bi treščilo na drugo stran. Ladja se je zibala, toda bolj enakomerno kot poprej. V pilsnu je čul udarjanje strojnega bata, šum vetra in neko mrmranje, ki ni prihajalo od zunaj. Spomin? Spomin na prgacijo, kot je stari oče imenoval Marijino družbo, ko ga je ob večerih plahtal, da mora v kongregacijo, zares pa je odhajal po svojih poteh? »Po čudnih poteh, ki so te pripeljale do sem«, je slišal očita-joči materin glas.

Močnejši sunek ga je popolnoma predramil. Dvignil je glavo za zabojem. Ne, ni se motil. Haron je molil. Le tu in tam je razumel posamezne besede. Stella ... infirmorum ... peccatorum ... ora ... pro nobis ... ora ... mortis nostrae ... »Amen« je Saša zamrmral nehote in trdno zaspal.

Dobri Haron ga je vozil čez Stiks na Dobri otok, kjer je bilo prvo, zasilno pristajališče.

Dolores Terseglav prejema nagrado Mladike za novelo »Nevihta« iz rok prof. M. Jevnikarja

Mogoče ne veste, da...

- da je znani slovenski avantgardistični pesnik Tomaž Šalamun napisal v reviji KNJIŽEVNA REČ konec 1985 pesem »Zakaj sem fašist« ...
- da je pokojni tržaški demokrščanski župan inž. Gianni Bartoli znal dobro hrvaško, a da je to zagrizeno skrival ...
- da je v Sloveniji šola, ki jo organizira slovensko podjetje in kjer predavajo slovenski predavatelji, uradni jezik pa je srbohrvaški ...
- da so v žepih iranskih vojakov, padlih v vojni proti Iraku okrog Šat El Araba, našli »prepustnice skozi nebeška vrata« ...
- da je Goli otok, ta grozljivi jugoslovanski Auschwitz, nastal po zamisli Edvarda Kardelja, kakor mu je tudi nekoč očital general Gošnjak ...
- da je v Turinu 40.000 privržencev satanovega kulta in da njihovo število še narašča ...
- da je jugoslovanska tajna policija z mikrofoni posnela celoten potek sestanka, ki je bil pred nedavnim med slovenskimi in srbskimi kulturniki v gostilni »Mrak« v Ljubljani ...
- da je koroška slikarka Meina Schellander, ki je hči slovenskih staršev in ima za sabo slovenske šole poslala celovškemu glasilu SPO Karntner Tageszeitung pismo, v katerem je protestirala, ker jo je kritik v reviji Celovski Zvon imenoval »Koroška slovenska ustvarjalka« ...
- da Cankarjev dom v Ljubljani pošilja na italijanske naslove po Tržaškem vabila in programe v škandalozni italijanščini ...
- da si je v Anketi UNESCO o stanju evropskih univerz glede na njihovo organizacijsko, opremljenost in študijsko raven pridobila prvo mesto katoliška univerza v Louvainu, drugo mesto pa katoliška univerza v Milanu ...
- da je pisec Ukane Tone Svetina očital književniku Radu Bordonu, da mu je scenzuriral za založbo Borec četrto knjigo njegove pripovedi, Rado Bordon pa mu je odgovoril, da ga je k temu prisililo Svetinovo jezikovno neznanje, njegova kulturna površnost in krivičnost v ocenjevanju sodobnikov ...
- da je srbski zgodovinar Veselin Džuretič v knjigi »Savezniki i jugoslovanska ratna drama« (Zavezniki in jugoslovanska vojna drama) med drugim navedel tudi, kako so se v bitki na Neretvi partizani sporazumeli z Nemci, da bi skupno potolkli četnike ...
- da se enotni slovenski kulturni prostor najbolj aktivira takrat, kadar v SR Sloveniji zmanjka kave ...

Biti Slovenec v celoti

Vsakokrat, ko obiščem Ljubljano, se naužijem neke posebne atmosfere, ki mi drugod ni dana. Mogoče je v njej nekaj odbleška mojih študentskih let in svežine mladosti, ki nas je takrat bolj navduševala nad življenjem kot danes, mogoče se iz tistega okolja živo modelirajo spomini... Vendar mislim, da je tista enkratnost, ki mi jo nudi to mesto, predvsem v tem, da mi je domače, domače v prvi vrsti po jeziku.

Hodiš po ulicah in povsod ti pretežno zveni slovenska beseda, hodiš po ulicah in nikjer ne zalotiš na sebi prodirnega pogleda mimoidočih, ki so zaslišali tvoj govor. Brez kakršnih koli občutkov krivde in kompleksov manjvrednosti zaživiš s svojo besedo na ulici, v prodajalni, v gostilni. To je tista enkratnost, ki je ne bom mogla nikoli začutiti pri nas, kljub vsem parolam o najbolj zaščiteni manjšini v Evropi.

Nasprotno pa rodni Trst vzbuja v meni vedno globlji občutek nezaupanja, celo sovražnosti, tako da se skoraj ozrem zaskrbljeno okoli sebe, preden kaj glasneje povem v jeziku manjšine. In kaj naj rečem o naši razvadi, da v trgovinah sprašujemo vse v italijanščini, če že nismo stoodstotno prepričani, da so lastniki Slovenci. Ali kakšna naj bo ugotovitev o slovenskem lastniku, ki je tak le pri poslu, že pri odštevanju ostanka denarja pa ti žlobudra v italijanščini, ker mu je tako lažje.

Nikoli tudi ne moreš pozabiti globokega občutka nelagodnosti, ki te je zajel, ko si se s svojim jugoslovanskim znancem poslovno srečal v popolnoma slovenski, še celo vodilni in reprezentativni ustanovi, tam pa so se uslužbeneci vsi lepo po vrsti pogovarjali med sabo v italijanski tržaščini. Porodi se ti dvom, če se nekaj podobnega morda ne dogaja tudi v pisarnah naših javnih sredstev obveščanja, kar bi razumljivo pojasnilo izvor spakedrane slovenščine, ki jo vedno pogosteje preberemo v časopisu ali poslušamo po radiu. To ni slovenščina, za katero bi pač ugotovili narečni vpliv, pač pa je nekaj novega, kar je ušlo z vajeti in ima v sebi

nešteto tujkov, ki se niti za lasek niso obrusili ob slovenski podlagi.

Na takšen in na še mnogo drugih podobnih načinov si sami rešujemo problem, ki je zopet zbudil veliko zgago v tržaški italijanski javnosti z italijanskim dnevnim tiskom na čelu. Če bomo Slovenci preživljali čedalje lagodnejše dneve, brez čuječnosti, ki bi nam bila potrebna, in če bodo italijanski zakonodajni organi tako pedantni pri svojem delu, kakor se kažejo le v primeru zakona, ki naj bi obravnaval Slovence, potem bo v doglednem času njihovo in naše delo končano. Problem se bo verjetno kmalu izpel, ali vsaj ne bo več življenjsko občuten. Morebiti ga bosta umetno napihovali le še folklor in politika.

V folkloro že skoraj vsako leto prestopa tudi skrb za vpise v slovensko šolo. Zopet bo tu konec šolskega leta in zopet bomo iskali čudežno piščal, ki naj bi privabila v našo, slovensko šolo otroke iz mešanih zakonov. In pri tem iskanju načina bomo zadeli ob celo vrsto »non-kompetenc«, ob celo vrsto dejanj, ki bi jih morali izvesti, pa jih ta ali oni iz šolskega ambienta ni dolžan storiti.

Tako je kot v trgovini — če ni konkurence, je trgovec gospodar; ko pa mu sosedova podjetnost začenja siliti za nohte, potem mora paziti na kakovost in ceno svojih prodajnih artiklov. Še celo več, nuditi mora storitve, ki bi sicer ne bile v njegovi kompetenci, pa jih drugi trgovec nima in se mu zato izplačajo. Morda se bomo tudi v svoji slovenski ekskluzivnosti kmalu dokopali do misli, da nam je potrebna kakovost. Morebiti bomo tedaj izhajali iz kakovosti jezika zato, da bi se v zavesti svoje svojskosti odreševali in ohranjevali tudi moralno. Morebiti bi tako postali zavestno Slovenci v službi kot v prostem času. Le tako si lahko pričaramo v bodočnost utvarni kanček upanja, da se bo komu, ki je sedaj le na pol Slovenec za naprej zazdelo, da je le vredno biti Slovenec v celoti.

Ne zato, ker bi to nosilo boljši ekonomski položaj, ne ker bi pomenilo večji prestiž, tudi ne zato, ker bi točno določene strukture pomagale, da si Slovenec, pač pa zato, ker je po vseh doživetjih, ki si jih bil deležen, biti Slovenec zate nekaj nenadomestljivega, kar moraš gojiti...

JELKA CVELBAR

VLADIMIR KOS

Božji Grob (v klasičnem pomenu)

*Rokó sem stegníl od vaze z narcisami
za pomladjo.*

*Bo kmalu z živo lučjo radodarnosti
prešinila hladno prst?*

*Oblakom manjka moči: komaj čutijo gole veje,
kako bi rade dosegle cvetoči vzhod,
odkoder morjé dehtí.*

Ne,

*nočem zimskemu času prezirati
barv podob.*

*Pomlad jih vse uresniči na nov način,
odkar mi je Božji Grob.*

Dve, tri vprašanja | Intervju prof. Bojanu Pavletiču

Vpr.: Uspehi slovenskih športnikov v alpskem smučanju močno odmevajo med našo manjšino; to je razumljivo, saj so uspeh tudi za nas, ker nam dajo nekaj več samozavesti. Bojimo pa se, da se utegne to zadovoljstvo omejiti zgolj na škodoželjnost do drugih... bojimo se, da ne znamo tega prav »izkoristiti«.

Odg.: Po pravici povedano, ne vem, zakaj in kako naj bi to izkoristili. Zdi se mi povsem naravno, da prihaja do teh rezultatov. Nenaravno bi bilo, če jih ne bi bilo. Pretirano poudarjanje njihove vrednosti bi dokazovalo prav nasprotno od tega, kar si želimo: namreč, da smo »manjvredni« in da je tak uspeh za tako »majhen« narod, kot je naš, nekaj izjemnega. Tu ni nič izjemnega. Mar smo Slovenci drugačni od ostalih narodov? So mar razni Stenmarki, Girardelliji, Pröllove in drugi »nadjudje« ali pa so zdaj »supermani« Križaji, Petroviči, Svetove in še drugi »nadslovenci«?

Strinjam se, da smo lahko ob teh uspehih naših smučarjev samozavestni. Toda ta samozavest naj temelji na dejstvu, da nismo slabši od drugih, ampak da smo enaki drugim. V tem okviru pa tudi ne vidim posebne nevarnosti za »škodoželjnost« do drugih, saj tudi drugi niso slabši od nas.

Vpr.: Ali omenjeni uspehi Petroviča, Križaja, Svetove, Ulage in tovarišev postavljajo morda na laž prepričanje preteklosti, da Slovenci nismo »urezani« za šport, ker pač nimamo mentalitete zmagovalca, ali pa morda mislite, da gre tudi pri tej generaciji smučarjev in smučark zgolj za talentirane posameznike in za njih osebno sposobnost, organizirati si športno kariero?

Odg.: Ne vem, od kod se je pojavilo prepričanje o naši manjši nadarjenosti za šport, ko pa smo od vedno dosegali vrhunske rezultate. Že v stari Avstriji smo bili dobitniki olimpijskih kolajn in svetovnih prvenstev, v prvi Jugoslaviji so bili Štukelj in tovariši nedosegljivi v telovadbi, kasneje tudi Cerar, dosegali smo izredne rezultate v atletiki, streljanju, košarki, plavanju, alpinizmu in še marsikje, uveljavili smo se na najvišji ravni tudi kot manjšinski športniki v Italiji in Avstriji itd. Vse to spet potrjuje, da smo »urezani« za šport prav toliko, kot ostali narodi. Morda bi lahko govorili o materialnih sredstvih, ki jih pri Slovencih namenjajo telesni kulturi (in ta res niso velika), toda o manjši športni nadarjenosti nikakor ne.

Vpr.: Kot vzgojitelju se Vam je bržkone večkrat postavilo samo po sebi vprašanje: ali je zmaga v športu sploh potrebna? Za šport morda ne, kaj pa za vzgojo posameznika? In za skupnost, kot je naša na primer, za našo manjšino. Ali niso nekateri pojavi, ki spremljajo naš (vrhunski) šport, že negativni?

Odg.: Če bi odgovarjal strogo tehnično potem je zmaga seveda predvsem sredstvo športa in kot taka bolj na-

men kot cilj, oz. eden izmed namenov. Če je potrebna? Vsekakor sodi v športu med najmočnejše vzpodbude, zlasti za mladega človeka. Recimo, da je zato do določene meje potrebna. Toda žalostno je, da smo ob tem povsem zanemarili kultiviranost in kulturo zmage. Najpogosteje je postala sama sebi namen, to pa je ena izmed velikih slepih ulic, v katero je zašel sodobni šport. Še posebno je žalostno, da take zmage izrivajo iz mladega človeka vrsto drugih vrednot. Mar ni žalostno, da zmage nekaterih naših športnih ekip povzročajo pravo inflacijo evforije, za številne izjemne dosežke naših ljudi v glasbi, literaturi, umetnosti sploh, v poklicnem delovanju itd. pa ni med večino naše mladine (pa tudi mnogih starejših) skoraj nobene odzivnosti?

Smisel športa vidim le v njegovi dopolnjevalni vlogi človeške osebnosti, ob ostalih dejavnostih in vrednotah.

Šport, ki se zapira v svoj ekskluzivizem in v svojo samozadostnost pomeni hudo duhovno siromašenje človeka. In če je tak, tudi siromašenje take skupnosti, kot je naša manjšinska.

Tak šport zavračam.

VLADIMIR KOS

Izpolnjena obljuba

*To, kar je Božič tih obljubil,
to se je davi pripetilo.*

*Noč je odhajala v Praznino
z leščerbo v stare svile lúči,
trepetajočo z dihanji,
ko se je srečala s svetlobo
brazgotin Vstalega od mrtvih.*

*»Kam si zagrebla up, o noč?«
jo vprašal je z nežnostjo
Nesmrtni,*

*noč pa od same rádosti
v zoro nedelj je obnemela.*

*Vsako nedeljo z isto zarjo
Iste Besede živ odmev
spreminja v zardelo-zlato barvo,
tudi če svod je sivi zid.*

To, kar je Božič tih obljubil.

*To se je davi izpolnilo:
up je vzplamtel v pepelni duši;
davi?*

*mordá se je mračilo,
ko smo Ga zadnjič srečali.*

Potoka Sranè in v Valce

Imena — kakor druge besede in v še večji meri ter hitreje kot apelativi — umirajo. To pot se bom ustavil ob dveh mrtvih vodnih imenih, ki sem ju našel v najmlajši publikaciji o ščedni (1). Danes se ju ne spomnijo niti najstarejši ščedenci in zaman bi ju iskali v Bezlajevih Slovenskih vodnih imenih (2), kjer sicer najdemo marsikatero ime, ki ga izpričujejo zgodovinski viri, in danes ne vemo, kateri vodi je pripadalo. Vendar sta bili obe imeni še čili in zdravi v preteklem stoletju, ko so ju rabili vsi — Slovenci, Italijani in Avstrijci — kot edino lastno ime za potoka, ki sta tekla severno in južno od Ščedne.

Omenjena nova publikacija nam postreže s temi podatki (začeli bomo pri Sranetu): 1822 **lungo il Sranè Potoch** (3), 1822, 1823, 1860 **Potocco Srane** (4). Poznejši zapisi **Strane**, na katere sta me dva kolega opozorila, naj nas nič ne motijo, očitno je v njih nastopil epentetski t, ki je tujcem olajšal izgovarjavo soglasniške skupine sr (prim. **Srednje** : **Stregna** in vzporeden pojav **slav-** : **sclavus**). V vseh opisanih virih imamo opraviti z nepotvorjeno slovensko imensko obliko in ime se sklada z imeni šestih drugih potočkov, ki jih Bezlaj navaja na str. 287 v drugi knjigi Slovenskih vodnih imen: **Ustrani potok**, **Scheispach**, **Sravnica**, **Sralnica**, **Sravenk**, **Šajsar** ob razlagi, da so ta imena 'pejorativa'. Kako čista je bila voda tega potoka, ki se je vil ob solinah, nam to slabšalno ime jasno pove. Ob tem imenu naj rajši poudarimo posebnost: (**u**)**sranè** je ime, ki ga rabimo za ljudi, to potočno ime je torej pravi in redki primer personifikacije vodnega imena.

Za drugi potok nam viri postrežejo s temi podatki: 1822 **Potoch Valze** (5), 1822 in 1860 **Valze**, 1823 **Potocco Valse** (4). Najprej opravim o zapisom **Valse**: v njem stoji s namesto z (slov. c) po italijanski narečni posebnosti (zia : sia). Slovensko izvirno ime pozna c, zapisovalci so tako slišali, kar se je v slovenskih ustih glasilo **pōtok v Vâlce**. Od srednjega veka sem so Italijani zapisovali slovenska imena le tako, kot so jih slišali, le z nastankom nacionalističnih trenj in bojov so jih začeli prilagajati, prevajati,

prekrščevati. V **Valce** (s polglasnim e) je narečna oblika mestnika imena ***Válka** in to hibridno ime (iz it. **valle**, v tržaškem izgovoru **vale** 'dolina', s slov. formantom **-ka**) je postalo ime dolinice, ki je na severu razmejila ščedenski hrib od čarbolskega, in po ti dolinici je tekel brezimni potok, potok v Valki, narečnc **potok v Valce**, v virih (**Potoch**) **Valze**.

Taka hibridna imena niso na slovensko-romanski meji nobena redkost.

Potoka so zdavnaj pokrili, izginila sta izpred oči ljudi in iz njihove zavesti tako, kakor je izginil svetoivanski **Kluč**, ki teče še vedno pod današnjima ulicama Battisti in Carducci in se izliva v morje pri nekdanjem **pomolu Kluč**. V naši zavesti jih ni več, v naši zgodovini pa so še.

PRIPIS: Pri najboljši volji ne morem upoštevati spisa Zorka Jelinčiča »Pokriti so potoki...« v Jadranskem kalendarju 1962, str. 89-97, v katerem zaslužni geograf omenja tudi naša dva potoka z imenom **Strane** in **Valca**: njegovi geografski opisi so lahko točni, imena pa niso podprta z dokumenti in niti niso verjetna spričo nam znanih zgodovinskih virov. Pa tudi sicer se za razlago imen opira na vire, ki so vse prej kot verodostojni v imenoslovnem pogledu (Matija Sila, Virgil Šček), in ne pozna imenoslovne literature slovenskih strokovnjakov. Oh, ko bi se slovenski geografi nikoli ne dotaknili slovenskega krajevnega imenoslovja, koliko manjšo škodo bi utrpela naša krajevna imena!

- (1) *Reminiscenze storiche di Servola*, a cura di Patrizia Pestrin Salmoni, Trieste 1985.
- (2) F. Bezlaj, *Slovenska vodna imena*, Ljubljana, I 1956, II 1961.
- (3) *Descrizione dei confini della sottocommune di Servola*, Archivio dell'Ufficio tecnico erariale di Trieste, prim. navedeno knjigo na str. 271.
- (4) *Mappa della Comune di Servola ... 1822*, prim. navedeno knjigo na str. 182-183; *Descrizione dei confini della comune di Servola 1823*, Archivio dell'Ufficio tecnico erariale di Trieste, prim. navedeno knjigo na str. 284; *Carta catastale 1860*, prim. navedeno knjigo na str. 214-215.
- (5) Gl. op. 3, v navedeni knjigi na str. 270.

pod črto - pod črto

Plakat

Že pred časom so se po tržaških zidovih pojavili plakati z dvema možičkoma, ki predstavljata Slovenca in Italijana, željna medsebojnega spoznavanja in mirnega sožitja. V raznih variantah si možička ponujata cvetico, sedita na tehtnici ali pa eden zardeva, ker o drugem tako malo ve. Figuri sta izrisani v slogu otroške risanke, plakati deluje dobrodušno in dobronamer-

no. Italijanska javnost, ki so ji ti plakati namenjeni, je doslej reagirala mirno, v najslabšem primeru brezbrizno. Vsaj nam ni poznan kak primer trganja ali mazanja.

Ko se je pred kratkim pojavila nova varianta z možičkoma, ki si ne podeljata več cvetja, marveč knjižici z imenom DANTE in PREŠEREN, je završalo. Kaj?! Da si kdo upa primerjati velikega Danteja z neznanim Prešernom! To je v bistvu povedal surov in primitiven protilepak, katerega avtorji

so tako dokazali, koliko so vredni svojega velikega sorojaka. Toda o tem niti ni vredno tratiti besed.

Pač pa se sprašujemo, če je bil lepak z možičkoma tokrat pravilno oblikovan. Slovenci smo ga seveda dobro razumeli: spoznavajo se bolje, približajmo se tudi v kulturi, katere najvišja simbola sta za ene Dante, za druge pa Prešeren. Tu ni šlo ne za enačenje ne za primerjanje, saj v svetu duha ne uporabljamo ne tehtnic ne metrov, marveč smo le spoštljivi zbi-

Pesmi

MOJ GOSPOD

Vse me zapušča, Gospod,
tudi ti,
nekega dne bom
čisto sam
in ne bom vedel — kam,
ali na desno, ali na levo,
ali navzgor,
ali navzdol,
vse to boš prepustil meni
in jaz se bom pogreznil
kakor sonce nad Apenini,
mehko, mehko
v žaltavo rjavo somračje
in med borovje,
dišeče kot ocvrto kadilo —
toda od tam gre pogrezanje
globlje,
v samo Španijo in Portugalsko,
v Atlantik,
pot, ki jo bom opisal,
moj Gospod,
bo krog.

PSALM TRPLJENJA

Jaz sem mož, ki sem okusil bedo,
pod udarci, ki mi jih je zadal,
sem verjel, da je človek dober,
in da sem jaz slab,
bolj ko sem šel na kolena,
da bi si izprosil milost,
huje mi je bilo,
ves sem opasan z marogami,
ves gorim od maščevanja,
da prevaram njega
na isti način,
kakor je on mene.
Ne, ne, Bog ne ljubi nikogar,
razen samega sebe,
če bi me ljubil,
bi ne pustil, da sem tako strt.

PALESTINA

Kako lepo ime, dolgo
kakor obraz mulatke,
tam cvete naš odrešenik.
V Galileji
sem pustil sebe za talca,
V Joppi sem prodal glas
za evangelij
in potem so mi v Jeruzalemu
brž izdelali fotografijo
za domov.
Zdaj imam dve domovini.
V kratkem dobim še tretjo,
da se vse to združi v eno.

CIMBALE

Oho! reka Kongo, oho!*

Ne morem udarjati
tvojega velikega imena
po slovenskih poljih,
to so trda in jalova
jezera,
le s cimballi jih predramiš,
njihovimi razglašenimi akordi,
kjer se pretaka duša
iz glasu v glas
kakor ciganov krik
za življenje.

Cimbale stare,
zvenite otožno
čez naša slovenska polja!

* Verz Senghorja

pod črto - pod črto

ralci vsakršnega bogastva, ki pripada vsem. Možička si zatorej le ponujata najboljše, kar premoreta in kar jima je posebno sveto.

Zakaj so potem nekateri razumeli, da vsiljujejo Prešerna kot obvezno enakovrednega Danteju tudi v italijanskih očeh? Seveda zaradi zle volje, sovražne miselnosti in rasističnih predsodkov — nedvomno. Ni treba dosti, da se pri fanatikih vključi ta mehanizem. In plakat ga je seveda vključil.

Lahko bi seveda zamahnili z roko, češ, tisti fanatiki so itak odpisani in ne bodo nikoli spremenili stališča do nas.

Lahko pa se vprašamo tudi drugače: kaj pa, če je bil tisti plakat psihološko zgrešen, in bi drugačen, spretnejši, ne izzval surove reakcije? Gesta surovežev nas ne impresionira, ostaja pa vprašanje o tem, kakšni bi morali biti določeni plakati.

Tisti, ki jih sestavljajo, bi morali vedeti, da so namenjeni publikli, ki pro-

bleme poenostavlja in ki rada zapade emotivnosti. Za tako publiko bi morali biti še posebno skrbno preštudirani in pretehtani, zlasti pri temah, ki so v Trstu od nekdaj delikatne. Tak plakat si ne sme privoščiti niti najmanjše psihološke napake; biti mora perfekten. Čim ni tak, postane objektivno škodljiv.

(Tako je bil absolutno škodljiv lepak s fotomontažo krajevne table TRIESTE-TRST, da sploh ne omenimo plakatov ob Titovi smrti: obakrat je šlo — ne glede na namen — za pravo draženje določene publike, za katero se hkrati trudimo, da bi jo spravili na breg tolerance).

Lepaki so močno psihološko orožje, zato zahtevajo glavo in roko modrega mojstra, včasih prave ekipe strokovnjakov. Avtorji pa morajo predvsem do dna poznati mentaliteto publike, kateri so izdelki namenjeni. Tu ne gre za bolj ali manj uspešno reklamiziranje kakega pralnega stroja, marveč za po-

skus preboja mentalnih blokad in pregrad v tako resni zadevi, kot je sožitje med večino in manjšino. To je delo po kapljicah, z zelo počasnimi in zelo drobnimi učinki, vsekakor pa koristno in pametno — če je perfektno opravljeno. V nasprotnem primeru je učinek takojšen: seveda slab in škodljiv.

Naj bi torej s tako plakatno kapilarno akcijo prenehali? Kje pa — nasprotno! Še povečati bi jo bilo treba, saj je tudi plakat lahko dragoceno pomožno orožje (ali bolje orodje) v prizadevanjih za naše pravice in za dobro vzdušje na teh tleh. Pod enim pogojem: da je izdelan do najmanjše psihološke popolnosti. Za nobeno ceno ne sme dati še tako drobnega oprijema za protiarumente; še tako zakrknjenega nasprotnika mora pripraviti vsaj do misli: Kljub vsemu jih ne maram, a imajo vendar prav.

Tu smo na zelo resnem področju, ki terja najvišjo obliko premišljenosti, odgovornosti in poznanja stvari.

LOJZE BREZNIK:

(2)

DNEVNIK (1941-1943)

11. januarja

Zadnji dan duhovnih vaj. Današnji dan je bil kakor klasična simfonija. Veličasten uvodni akord, miren in zadržan konec — a melodija? Melodija današnje sobote je bila melodija življenja. Kako navdušen sem Ti zjutraj vzklikal in klical, Gospod: »Vse v Tvojo slavo in čast, gorečnost za Tvojo hišo me razjeda!« A kako nenadno je prihrumel vihar: in vedno me je nekaj zbadalo in tiščalo vame: »Daj svojega Izaka, daj ga v njegovo slavo!« *Ama nesciri et pro nihilo reputari!* (1) Da, to sem priznal — a da naj dam svoje učenje? Kako pa potem? Kaj bom pa delal? Ali ni osmešil modrih in razumnih? Za in proti se je grmadilo. Duh molitve mi je pojemal, padel sem v meglo, mrak, no — oh globoko noč ... Kje ste zvezde stalnice? Kje si, gospod? Pater mi je razvezal moj voz. Učenje, da, a učenje ni duša ne Bog, stvar je. Naj bo mirno, trezno, brez nervoznosti, s pravim namenom, saj učenje ni Tvoj Bog. *Timeo hominem unius libri; non multa, sed multum.* (2) Kako gre to lepo vse skupaj — vrzi svoj Jaz proč, stran s sebičnostjo, le eden je Tvoj Bog, Bog ljubezni — in ta ljubezen se preizkuša v samozataji in ljubezni do bližnjega. Sklepi so padali kakor zrela jabolka, srce se je spokojilo in duša je prosta kakor mirna gladina vodá, nad katerimi so se izdivjali viharji. Veselje! Vera je religija veselja. Vi boste žalostni, a vaša žalost se bo spremenila v veselje. Moje srce se širi od radosti in veselja v službi Gospodovi. Kakšno razpoloženje! Zopet razpoloženje nedeljskega večera, večera brez konca. Gospod, daj, da mi ostane ta čar in veselje. Daj, da ju zagrabilim z vso dušo, da se duša tega napoji, da se napoji Tebe, saj je en sam, neizražen, neizmeren krik po Tebi! Gospod, kako sladko je govoriti s Teboj, kako božansko sloveti na Tvojih psih. Prihajaj, Gospod, pogosto prihajaj, odpočij se pri meni: *Ecce paratum cor meum.* (3)

Po večernih molitvah sem Ti daroval križev pot, naj bo uvod v novo, lepše, veselja in opojnosti v Tebi polno življenje.

12. januarja

Gospod, kako sladka je molitev. Kakšna je opojnost samopozabe in poglobljenosti v Tebi.

(1) Želi biti neznan in nič cenjen

(2) Bojim se moža ene same knjige; ne mnogo, a temeljito.

(3) Glej, moje srce je pripravljeno.

(Luč je ugasnila in nisem mogel dalje; nič nisem zapisal, a kaj za to, ko mi je v Tebi vse prisotno).

13. januarja

Gospod, prosil sem Te, da napolniš mojo praznino — »vse doline naj se izpolnijo« —, praznino ljubezni do bližnjega. Moj brat je vsak, Tvoj tempelj je ali pa lahko postane.

19. januarja

Ves teden nisem nič napisal. Vse misli, vsa prenapolnjenost moje duše, vse je nekam izhlapelo. Mračna zagrenelost se me je lotevala in otepal sem se je vsak dan, a le tako, kakor se otepa bolnik bolezní, ko ga je že izmozgala. Pozabil sem, da je dnevu dovolj lastna teža. Tako pa mi je stala pred očmi vsa resnost sedanosti in bodočnosti, vse je sililo vame — kaj boš ti proti temu. To je od hudobnega duha, ki me bega s prihodnostjo, ki me najbrž ne bo zadela, da bi v malodušnosti omahoval in še sedanje reči slabo opredeljal.

Pri vsakem problemu, ki bi me strašil, se bom vprašal: »Kaj morem jaz pomagati danes v teh razmerah in v tem položaju? Nočem se bojevati nelegitimno, ampak tam, kamor me Ti, o Gospod, postavljaš.

20. jan. 1941

Popuščam. Duh duhovnih vaj me več ne vodi in kar čutim, da se spet nižajo tla pod menoj. Ljubezen do bližnjega se mi sprevrača v prejšnje pikrosti in opazke o tovariših. Z jezikom se še nisva pobotala. Molitev mi ni več duhovni užitek in napoj, ne več tolažba, ampak naloga, ki jo pač zahteva dnevni red. Torej: *Principiis obsta.* (4)

Spet star pohlep po znanju. Oh, ta vedoželjnost! Bedna praznina: če več požrem, več hočem. In vsa ta pisana šara! Na globoko! Pa kaj, če bi imel vednost vseh knjig? Ali je več življenj? Ali niso vse le različne perspektive? Kaj mi pomaga, če poznam vse te sisteme, prazne besede, pota zvezd in korake norcev — če pa sredi tega sebe pozabim in Tebe, Gospod, ki me edini moreš izpolniti. Ko se tako lahko oddaljujem od Tebe, se duša plaho ozira okoli: »Koga?« »Ne, nikogar razen Tebe, Gospod, sonce moje mladosti!«

(4) Upri se začetku!

Primož Trubar - oče slovenske knjige ob 400-letnici smrti

Medtem ko se ljubljanska televizija pripravlja na praznovanje 400-letnice Trubarjeve smrti s snemanjem triptiha o njegovem življenju, medtem ko na Raščici na Dolenjskem v isti namen obnavljajo njegovo rojstno hišo, da bi iz nje nastal zgleden spomenik in medtem ko celo v Derendingenu v Nemčiji, kraju Trubarjeve smrti, pripravlja tamkajšnje cerkveno združenje spominsko ploščo v počastitev štiristote obletnice smrti, se tudi mi čutimo dolžne, da se, seveda v skromnejši obliki, spomnimo tega velikega duha naše zgodovine.

O svojem rojstvu piše Trubar v zadnjem delu Novega testamenta leta 1577 takole: Nach dem ich in Lands Crein auff der Rastzhitz, den Freyherren zu Aursperg gehörig, nach Christi geburt im 1508. jar bin geboren. Rodil se je mlinarju Mihi Trobarju, ki je bil tudi za cerkvenega ključarja pri šentjernejski podružnici. Deček je že zgodaj moral pokazati svojo nadarjenost, da so ga starši pri dvanajstih letih že poslali na Reko v šolo. Od tu se je njegova pot nadaljevala v Salzburg in naprej v Trst. V našem mestu se je Trubar srečal s takratnim škofom Bonomom, katerega se spominja leta 1557 v pismu Bullingerju: Ter gesti ab Episcopo Petro Bonomo, Docto et viro pijissimo sum a teneris annis educatus. Prav srečanje z Bonomom je bilo zanj odločilne važnosti, saj je preko njega spoznal spise Erazma Rotterdamskega. Med drugimi trditvami, ki jih je Rotterdamski zapisal v svoje Parafraze, je tudi ta, da naj vsak »govori in bere evangelij v tistem jeziku, s katerim se je rodil in ga razume«. V Trstu je Trubar izvedel marsikaj tudi o napredovanju reformacije na Nemškem. Jeseni leta 1527 je Primož odšel na Dunaj, že leta 1530 pa je postal vikar v Laškem. V teh letih je tudi že pridigal v Ljubljani, leta 1540 pa je moral zbežati v Trst. Čez dve leti je postal ljubljanski kanonik. 1548. je zbežal na Nemško, kjer je pridigal v Rothenburgu in Kemptenu. Prav tega leta je vstopil v organizirano luteransko cerkev. Dotlej se je njegova reformatorska vnema gibala v omejenem obsegu: prizadeval si je, da bi v okviru stare cerkve odpravil njene napake in razvade. Ob Erazmovih Parafrazah pa se mu je vsadila v srce tudi želja, da bi se Sveto pismo prevedlo v slovenščino. 1561. se je vrnil v Ljubljano kot superintendent, leta 1565 pa je spet moral v izgnanstvo. Vmes je bil v Urachu, kjer so ustanovili biblijski zavod za izdajo slovenskih in hrvaških luteranskih knjig. Do smrti (1586) je živel kot pastor v Derendingenu.

Od leta 1550, ko je izdal svoj Catechismus in Abecedarium, do leta 1582, ko je z Novim testamentom zaključil svoj prevajalski in ustvarjalni opus, je v slovenščini objavil 22 knjig. Sad njegovega dela je celoten prevod Nove zaveze, Davidovi psalmi iz Stare zaveze, vrsta katekizmov ter nekaj izvirnih in nekaj prevedenih tekstov v vezani be-

sedi. Iz kratkega pregleda njegovega življenja in dela nam je mogoče lažje razumeti, kako je moral Trubar ljubiti slovenski jezik, da mu je posvetil življenje in da se je zaradi spornosti svojih idej z vladajočo ideologijo umaknil v svoj »nikirdom«, kakor je sam imenoval tujino, da je lahko nemoteno nadaljeval s svojim delom. Trmoglavo se je držal ideje, da je slovenski jezik enakovreden ostalim in da ga je torej možno uporabljati tudi v knjižni obliki. O težavah, na katere je naletel pri praktični uresničitvi želje in načrtov pa pravi takole: Le-tu pisane inu tolmačavane, kir nemamo pred sabo obeniga navuka oli ekspempla, zdaj neprvu težku stoji. Kako prenesti v konkretni jezik takratnega slovenskega kmeta abstrakcijo in simboliko verskih tekstov? Kje najti ustrezne besede, s katerim črkopisom to zapisovati? Vseh teh problemov se moramo zavedati, ko spoznavamo njegovo delo, ki ga prenekateri ocenjujejo za nedosledno. Neugnana vitalnost, ki je Raščičana prevevala do smrti, pa mu je omogočila, da je vsem težavam navkljub ustvaril to, čemur danes pravimo začetek slovenske književne dobe. Leta 1557 se je na Slovence obrnil s temi besedami: Ljubi krščanski gospodje in bratje! Bog ve, da sem že v tistem času, ko sem še pri vas pridigal v slovenskem jeziku iz latinskih in nemških knjig, često vzdihnil in vzkliknil k Bogu, naj se zaradi posvečenja svojega imena in razširitve svojega kraljestva milostno ozre tudi na naše ubogo, preprosto, dobrosrčno slovensko ljudstvo, naj mu prizanese in ga obdari z veliko milostjo in darom, da bi se tudi njegov jezik pisal in bral, kakor jezik drugih narodov, ter da bi se sv. pismo in druge dobre krščanske knjige prav prevedle in natisnile v slovenskem in hrvaškem jeziku. To je torej bila srčna želja, kateri je stregel do svoje smrti in ki je za Slovence res pomenila začetek kulturnega razvoja. Žal je protireformacija kaj kmalu nastopila proti knjigam, ki so bile sad truda večjega števila slovenskih reformatorjev in s tem dejanjem za nekaj časa spet zatemnila kulturno obzorje slovenskega ljudstva. Kontinuiteta je bila pretrgana, ostajalo pa je dejstvo in spoznanje, da se lahko tudi v slovenskem jeziku piše in čita.

Danes, ko imamo za sabo že skoraj 450 let slovenske knjige, in ko se ta vse bujneje in množično razširja, pa ostajajo pri nas še vedno odprti »nekateri« problemi v zvezi z rabo in pisanjem slovenskega jezika. Upiramo se in vztrajamo za uveljavitev idej, ki nekaterim še vedno ostajajo tuje. Nekaj nas žene naprej, da ne omagamo. In vendar, ali je v nas samih res toliko pozitivne energije, da bomo načrtovano tudi izpeljali? Nam bosta Trubarjev duh in poznavanje težavnih okoliščin, v katerih je bil sam prisiljen delovati, mogoče pri tem kaj pomagala?

M. R.

Poslovili smo se od Stane Kopitar

Na pragu svojega 79. rojstnega dne je v četrtek 27. februarja umrla v Trstu zaslužna gledališka in radijska igralka Stana Kopitar Oficija. Njeno srce je opešalo pod težo bolezni, ki ji dolgo ni mogla do živega, saj je Stana ostala vedra in živahna skoro do konca, ko je vdano dočakala razbremenitev življenjskih tegob.

Vsem bo ostala neizbrisno v spominu njena prirojena temperamentnost, ki jo je znala tako lepo izkoristiti na odru ali pred mikrofonom, a je neustavljivo prišla na dan tudi v vsakdanjem življenju. Vse preizkušnje življenja ji tega niso odvzele. Bila je po naravi nardarjena igralka, ki je znala ta božji dar izkoristiti v svojih interpretacijah, v katere pa je prelila tudi vso svojo življenjsko izkušnost, modrost in dobroto. Liki, ki jih je tako ustvarila, bodo še dolgo ostali v zavesti tistih, ki so skupaj z njo sodoživljali vesele, napete ali žalostne zgodbe dramskih besedil; njen razpon je bil zelo širok, saj je šel od karakternega do globoko tragičnega. Stana Kopitar je bila pri tem tako

veseskozi prepričljiva in naravna, da bi bila gotovo kos tudi zahtevnejšega, poklicnega odra. V drugačnih razmerah bi se ji to gotovo uresničilo, toda amaterstvo, v katerem je Stana umetniško zrastle, ji je pomenilo poleg vsega drugega tudi svobodo in zvestobo narodu in veri. In temu se ni nikoli izneverila. Igralsko je seveda dosegla najvidnejše uspehe v okviru Slovenskega odra in Radijskega odra, za našo skupnost pa je zelo pomembno tudi obdobje tihega, iz leta v leto bolj skrivnega, skoro ilegalnega dela med obema vojnoma in med samo drugo svetovno vojno v okviru Marijine družbe v ulici Risorta v Trstu, ko je bilo delo za ljudsko kulturo med Slovenci tudi nevarno. Z njo je

naša skupnost izgubila še eno osebnost izmed tistih, ki so v času med obema vojnoma držali živo slovensko odrsko govorico in narodno zavest v samem mestnem središču in katerih vloge še danes zaradi ozkosrčnosti ni zaslužila pravega priznanja.

Slovenska prosveta se je skupaj z Radijskih odrom poslovila od igralka, organizatorke in dolgoletne odbornice Stane Kopitar na žalni seji, ki je b'la dan po njeni smrti v Peterlinovi dvorani. Življenje in delo pokojnice je orisal predsednik Slovenske prosvete Marij Maver, v imenu Radijskega odra je govoril Glavko Turk, kot soigralci so spregovorili še Marinka Theuerschuh, Pavel Bajc in Marijan Kravos, v imenu Marijine družbe pa njena predsednica Pepca Vodopivec.

Izid natečaja MLADI ODER

Na Prešernovi proslavi Slovenske prosvete so 6. februarja podelili priznanja Mladi oder za leto 1985. Priznanja so letos podelili v treh kategorijah in sicer šolam, društvom in igralskim skupinam. Med šolami so bile letos nagrajene: srednja šola Srečko Kosovel z Opčin za veseloigro »Leto obletnic«; srednja šola Fran Erjavec iz Rojana za »Splet prizorov ob 40-letnici šolstva« in igrice »Angel miru«; osnovna šola France Bevk z Opčin za lepljenko »Mi smo openski drobiž«; osnovna šola Bazoviški junaki iz Rojana za igrice »Punčka za Tanjo«.

V drugi kategoriji so nagradili igralske skupine, ki delujejo v okviru prosvetnih društev. Nagrajeni so bili: igralska skupina prosvetnega društva Rupa-Peč; mladinska dramska skupina prosvetnega društva Štandrež; igralska skupina prosvetnega društva Mirko Filej iz Gorice; mladinska igralska skupina prosvetnega društva Hrast iz Doberdoba; dramska skupina prosvetnega društva Mačkolje iz Mačkolj; igralska skupina Finžgarjevega doma na Opčinah; gledališki krožek Slovenskega kulturnega kluba v Trstu; igralska skupina Marijinega doma pri Sv. Ivanu v Trstu.

Adrijan Rustja sprejema plaketo Mladi oder

Osnovna šola Bazoviški junaki iz Rojana

V prvi kategoriji so bile nagrajene prave gledališke amaterske skupine. Nagrade so prejeli: gledališka skupina prosvetnega društva Štandrež za predstavo Janeza Povšeta »Milijonarji v oblakih«, ki jo je zrežiral Emil Aberšek; Amaterski oder Jaka Štoka s Proseka in Kontovela za igro Astrid Lindgren »Pika nogavička« v režiji Branka Kraljoviča; Šentjakobska dramska skupina iz Trsta za igri »Pika nogavička zmoro vse« in »Vera, upanje, ljubezen« v režiji prof. Dine Slama.

Izven natečaja so podelili plaketo Mladi oder tudi režiserju in igralcu Adrijanu Rustji za njegovo delo z amaterskimi odri in še posebej za predstavo »Blagovestnika z vzhoda«, ki jo je z veliko požrtvovalnostjo in iznajdljivostjo pripravil v lanskem letu. Poleg igralk Stane Kopitar in dramatika Lojzeta Cijaka, ki sta to častno priznanje prejela v preteklih letih, je Adrijan Rustja tretji gledališki delavec deležen priznanja Mladi oder za življenjsko delo z amaterskimi odri.

50 LET DIRIGENTSTVA MARJANA DRAGA ŠIJANCA

Skladatelj in dirigent Marjan Drago Šijanec je lani praznoval 50-letnico dirigentstva. Na to pot je stopil leta 1935 z Radijskim orkestrom v Ljubljani. Zelo se je uveljavil v Argentini, kamor se je preselil po vojni. 32 let je bil dirigent orkestra v Teatro Argentino v La Plati, nato tudi drugje. Velikokrat je nastopil tudi v znamenitem gledališču Colón v Buenos Airesu. Leta 1954 je ustanovil prvo katedro za dirigiranje v Južni Ameriki. Poleg ostalega je prejel Mozartovo odličje za pospeševanje glasbe tega mojstra. Njegovega jubileja se je spomnil tudi argentinski tisk.

PRIZNANJE ZA HARFISTKO

Mlada tržaška harfistka Jasna Carrado Merlak je 9. marca dosegla 1. mesto na mednarodnem tekmovanju UFAM v Parizu. Tri dni kasneje ji je izročil posebno nagrado še predsednik italijanske republike Cossiga v Rimu.

SINOWATZ IN SLOVENC

Avstrijski kancler Sinowatz je 7. februarja sprejel predstavnike Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij. Razpravljali so o najbolj perečih manjšinskih vprašanjih, in sicer o dvojezičnih šolah, vrtcih, dvojezični trgovski akademiji, slovenščini na radiu in podporah za manjšinske organizacije. Kancler je napovedal ustanovitev posebne komisije, ki jo bo vodil minister Loeschak.

† inž. FRANCE GRUM

V avtomobilski nesreči je 20. decembra lani umrl v Rochestru pri New Yorku 63-letni inž. France Grum. Dolgo je bil predsednik zveze protikomunističnih borcev Tabor in pa soavtor knjig Svoboda v razvalinah ter Vetrinjska tragedija. V ZDA se je zelo uveljavil kot znanstvenik (2 knjigi, 40 razprav in več patentov) in vodja laboratorija družbe Kodak v Rochestru ter kot profesor na tamkajšnjem tehnološkem inštitutu.

Gledališka skupina prosvetnega društva »Štandrež«

Osnovna šola France Bevk z Opčin

Šentjakobska dramska skupina

Srednja šola Srečko Kosovel z Opčin

12. januarja je v New Yorku praznoval 90-letnico pisatelj in javni delavec dr. Ludvik Puš. Pred vojno se je zanimal predvsem za kmetijsko in združniško vprašanje ter napisal o tem dve strokovni knjigi. Od leta 1949 živi v ZDA, kjer je napisal več leposlovnih del. Politično se je udeleževal pri Slovenski ljudski stranki in jo zastopal na več mednarodnih kongresih. Za koroške Slovence je naslovil več vlog na Združene narode. Politične komentarje še vedno piše za Ameriško domovino v Clevelandu in za Svobodno Slovenijo v Buenos Airesu.

† JOŽKO GODINA

V bolnišnici v Gradcu je 16. januarja umrl duhovnik Jožko Godina. Rodil se je leta 1898 v Črešnovec v Prekmurju, stopil med lazariste in bil posvečen leta 1925. Nekaj časa je vodil misijonsko tiskarno v Grobljah. Pozneje je prestopil med duhovnike ljubljanske nadškofije in se posvečal delavcem. Ob koncu prve svetovne vojne si je pridobil zasluge za priključitev Prekmurja Jugoslaviji. Madžari so ga tudi obsodili na smrt. Med drugo vojno se je z Gorenjske umaknil v Ljubljano. Kot zastopnik SLS je prihajal tudi na Primorsko, nato pa se je pomaknil v Rim, kjer je bil tajnik bivšega ministra dr. Mihe Kreka. Z njegovo družino se je tudi preselil v ZDA, kjer je pastoralno delal v Clevelandu. Kot upokojenec se je v Marquettu posvetil delu za Barago - svetnika. Končno se je 1969 preselil v Pliberk na Koroškem, kjer je zadnja leta hudo zbolel.

TRUBAR

Med slovenskimi ljudmi je stekla nabirka za obnovo Trubarjeve domačije na Rašici pri Velikih Laščah. Odbor za počastitev 400-letnice smrti Primoža Trubarja pripravlja spominsko zbirko in pa večjo proslavo, ki bo junija. Evangeličani iz Tübingena so že prispevali 25.000 mark.

Po scenariju Draga Jančarja medtem snemajo televizijsko nadaljevanko o Trubarju.

BENEŠKO GLEDALIŠČE

Beneško gledališče je januarja praznovalo desetletnico. Prvi predsednik mu je bil župnik Marij Lavrenčič. Sedanjí predsednik te živahne amaterske skupine je Michele Qualizza.

Dom Emila Westra na Repentabru

Na Repentabru so v nedeljo, 9. marca, blagoslovili župnijski dom, ki so ga ob tej priložnosti poimenovali po dolgoletnem župniku Emilu Westru, ki je tam deloval od leta 1921 do 1946. Bil je tipičen predstavnik tiste generacije

slovenskih duhovnikov, ki so s ponosom in odločnostjo ohranjali živo slovensko zavest v času najhujšega protislovenskega pritiska, med vojno pa zastavili vse svoje moči za rešitev župljanov pred nasiljem.

PREŠERNOVE NAGRADE

Na predvečer Prešernovega dneva so v Ljubljani podelili tradicionalne Prešernove nagrade. Prejeli so jih slikar Marjan Pogačnik, pisatelj in dramatik Dominik Smole in pesnik Gregor Strniša. Nagrade iz Prešernovega sklada pa so prejeli igralec iz Trsta Silvij Kobal, pesnik iz Rezije Renato Quaglia in še plesalec Mijo Basailović, kiparka Dragica Čadež, tenorist Karel Jerič, pesnik Milan Jesih, scenograf Mirko Lipužič, arhitekt Tomaž Medvešek, dirigent Marko Munih in igralec Vlado Novak.

Quaglia je prejel nagrado za pesniško zbirko v rezijanskem narečju Baside, igralec Kobal pa za karakterni vlogi Lipeta v Primorskih zdrajah in Chicchignole v delu z istim naslovom.

PROSLAVA V CELOVCU

Letošnjo Prešernovo proslavo v Celovcu sta prvič skupno pripravili Kraška kulturna zveza in Slovenska prosvetna zveza. Posvečena je bila spominu na pesnika Valentina Polanška. Slavnostni govornik je bil predsednik Društva slovenskih pisateljev Tone Partljič.

2000 LET KAMNOLOMOV

V devinsko-nabrežinski občini, ki jo vodi agilni župan Slovenske skupnosti Bojan Brezigar, praznujejo 2000-letnico nabrežinskih kamnolomov. Številne pobude so uradno začeli 21. februarja. Na ogled so štiri razstave, ki privabljajo številne šole in posameznike, poleg tega so na sporedu posebna predavanja in druge prireditve.

PISATELJI OB MEJI

15. in 16. februarja je bilo v Portorožu mednarodno srečanje Pisatelji ob meji. Udeležili so se ga pisatelji in kritiki iz Jugoslavije, Italije, Avstrije in Švice. Iz našega zamejstva sta bila nanj povabljeni le pesnika Marko Kravos in Miroslav Košuta. Zanimiva diskusija velja lahko že kot priprava na prihodnje mednarodno srečanje PEN-kluba, ki bo leta 1987 v Liganu posvečeno pisateljem in književnostim ob meji.

20. KRAŠKI PUST

Jubilejni, 20. kraški pust je bil zaradi močnega sneženja že v postu, v soboto, 15. februarja. Zmagal je proseško-kontovelski voz.

Delovanje DSI v mesecu februarju

V Peterlinovi dvorani v Trstu je Društvo slovenskih izobražencev februarja nadaljevalo z rednimi ponedeljkovimi sestanki. Tako je 3. februarja predaval dr. Drago Ocvirk na temo »Od svetega k Bogu«. 10. februarja pa je društvo ob sodelovanju Slovenske pro-

skupinam. O obeh pobudah poročamo posebej. Slabo vreme je organizatorje večerov prisililo, da so 17. februarja odpovedali napovedano srečanje z beneškim društvom Studenci. Zadnji ponedeljek v februarju pa je bil gost DSI publicist Paolo Parovel, ki je govoril o svoji izredno zanimivi knjigi »L'identità cancellata« — to je o knjigi, ki obravnava poitalijančevanje slovenskih imen in priimkov.

Paolo Parovel gost DSI

svete in revije Mladika priredilo osrednjo Prešernovo proslavo, ki je že tradicionalna. Na prireditvi je bil slavnostni govornik prof. Marko Tavčar, pel pa je zbor Vesela pomlad z Opčin pod vodstvom Franca Pohajača. Ob tej priložnosti so razglasili izid literarnega natečaja Mladike in podelili priznanja Mladi oder amaterskim igralskim

DUHOVNIŠKI JUBILEJI

Te dni (25. marca) praznuje 60 let mašniškega posvečenja upokojeni kaplan pri Sv. Ivanu v Trstu gospod Peter Šorli.

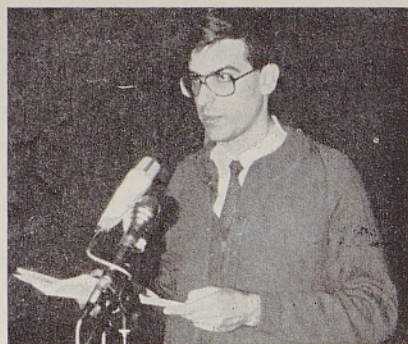
Med letošnjimi slovenskimi zlatomašniki je pri nas upokojeni župnik v Viškorši (videmska nadškofija) Artur Blasutto, na Koroškem pa so p. Jakob Vučina, p. Bertrand Kotnik, župnik Avguštin Čebul in župnik Vinko Zaletel.

† KIRURG GODINA

Predstojnik ljubljanske univerzitetne klinike za plastično kirurgijo in opekline dr. Marko Godina je postal z ženo žrtev prometne nesreče 7. februarja. Pri svojih 43 letih je veljal za strokovnjaka svetovnega formata za mikrokirurgijo in usposabljanje odrezanih udov.

ŠPORTNIK LETA

Športnik leta 1985 v Furlaniji - Julijski krajini je za športne časnikarje 15-letni kotalkar openskega Poleta Samo Kokorovec. Bil je že prvi na evropskem prvenstvu.

Prof. Marko Tavčar
na Prešernovi proslavi SP

PREŠERNOVI PROSLAVI

Zveza slovenskih kulturnih društev je v Gorici in Trstu priredila posebno, dolgo, multimedialno Prešernovo proslavo. Govornik v Gorici je bil Ace Mermolja, govornik v Trstu pa Marko Kravos. V obeh mestih so bila tudi na ogled dela 70 likovnikov v čast rajnemu slikarju Černigoju.

† BOJAN LUBEJ

Dne 4. marca je v Ljubljani umrl politični delavec Bojan Lubej. Imel je 66 let. V letih 1955-57 je bil vicekonzul v Trstu, v obdobju 1967-72 pa je bil član slovenske vlade. Nato je bil šest let generalni konzul v Celovcu. Tudi kasneje se je v parlamentu in Socialistični zvezi ukvarjal z mednarodnimi odnosi in manjšinskimi vprašanji.

† SKLADATELJ MATIJA TOMC

V Domžalah je 8. februarja umrl duhovnik in skladatelj Matija Tomc — eden izmed stebrov slovenskega cerkvenega in posvetnega skladateljstva našega stoletja. Zapustil je približno 1300 skladb. Rojen je bil pri Metliki leta 1899, v duhovnika je bil posvečen leta 1923, ljubljanska Teološka fakulteta pa mu je podelila častni doktorat leta 1982. Po študiju na Dunaju je postal profesor glasbe na Škofovih zavodih pri Ljubljani, kjer je ostal do ukinitve te najstarejše slovenske gimnazije. Od leta 1946 do 1973 je bil župnik v Domžalah. Po koncilu je bistveno prispeval k prilagoditvi slovenske cerkvene glasbe novim zahtevam. Posebno priljubljene so še njegove zborovske skladbe z močnim ljudskim elementom.

9. marca se ga je spomnila Zveza cerkvenih pevskih zborov v kapucinski cerkvi v Gorici. Ob petju njegovih del je bilo somaševanje, spominski govor pa je imel Stanko Jericijo.

V Peterlinovi dvorani med predstavitvijo knjige Zore Tavčar
»Poklical si me po imenu«

5. SREČANJE SLOVENSКИH PESNIKOV

V začetku februarja je bilo v Kraju 5. srečanje slovenskih pesnikov. Iz zamejstva se ga je udeležil Aleksij Pregarc. Poleg literarnega večera je bil na sporedu simpozij ustvarjalcev, literarnih kritikov in filozofov umetnosti na temo Čemu pesniki v ubožnem času. Prvič so podelili »Jenkovo nagrado«. Prejel jo je Niko Grafenauer za zbirko Palimpsesti.

OBČNI ZBOR PISATELJEV

Slovenski pisatelji so na svojem občnem zboru odločno zavrnilo kandidaturo srbskega pisatelja Miodraga Bulatovića za predsednika Zveze pisateljev Jugoslavije. Po sistemu rotacije ga predlaga srbsko društvo, ki kljub številnim kritikam pri njem vztraja. Slovenski ustvarjalci so izjavili, da je nesprejemljiv, ker je večkrat grobo žalil slovenski narod in jezik.

Na občnem zboru so razpravljali tudi o »tabu temah« v literaturi, o nezadostnih honorarjih, o duhovni pripadnosti Slovencev Evropi, o nujnem uveljavljanju slovenskih književnih del v tujini, o zahtevi po odpravi določil o »verbalnih deliktih«, pa še o ekologiji in drugem. Zavzeli so se za postavitev spomenika generalu Maistru v Mariboru, o čemer je v slovenskem tisku vse več zahtev.

MLADI PLEZALEC ARKO

Mladi plezalec Tonček Arko iz Bariloč v Argentini častno nadaljuje tradicijo slovenskih gornikov v Bariločah. Pred leti jo je tudi v Mladiki opisoval njegov oče, dr. Vojko Arko. Pred kratkim je v pogorju Adriana v Južnih Andih preplezal dva nedosežena vrha.

**Pevovodja
Cveto Marc
ob 10-letnici dela
z zborom
prosvetnega
društva
Mačkolje**

PRIMORSKA POJE

S koncertom v Vipavi in Piranu se je 15. marca začela 17. revija Primorska poje, ki letos zajema 132 zborov z obeh strani meje. Do 27. aprila se bo zvrstilo 22 koncertov. Posebno pozornost so posvetili pesmim na besedilo Simona Gregorčiča zaradi 80-letnice smrti. V spomin na »goriškega slavčka« bo letos vrsta prireditev.

SSK V GORICI

Po 6. pokrajinskem kongresu Slovenske skupnosti v Gorici sta bila potrjena za političnega tajnika Marjan Terpin in za predsednika sveta Gradimir Gradnik.

15. marca je novo vodstvo priredilo v Škrljevem v občini Dolenje seminar o idejnih vprašanjih, programu in načinu političnega dela na Goriškem. Uvodne misli so podali Andrej Bratuž, Rafko Dolhar in Ivo Jevnikar.

SOCIALNA PROBLEMATIKA

V marcu sta Slovenska Vincencijeva konferenca in Slovenska zamejska skavtska organizacija priredili v Trstu niz predavanj o socialnih problemih.

SPOMINI

DUŠANA PIRJEVCA - AHACA

V prvi letošnji številki Nove revije (št. 45) je tudi 60 strani dolg natis večine zapiskov rajnega univ. profesorja in medvojnega partizanskega komisarja Dušana Pirjevca iz let 1974-76. »Dnevnik spominjanja« je posvečen razmišljanju o revoluciji in spominom na partizanska leta z izredno kritično noto.

NSKS

V Celovcu je bil 23. februarja občni zbor Narodnega sveta koroških Slovencev. Za predsednika je bil potrjen odv. Matevž Grilc, za tajnika pa Franc Wendenig.

GORIŠKI GOVORI V POSTU

V Katoliškem domu v Gorici se je od 20. februarja do 13. marca zvrstil niz predavanj o teoloških in drugih vprašanjih. Najprej je predaval prof. Janez Vodopivec iz Rima o skrivnosti Cerkve. Tržaški škofov vikar dr. Lojze Škerl je osvetlil novi konkordat med Sv. Sedežem in Italijo, slovenski metropolit dr. Alojzij Šuštar je predaval o vesti in odgovornosti v luči II. vatikanskega koncila, za konec pa je imel prof. Emidij Susič predavanje o življenjskem slogu mladih in vrednotah.

Za letošnje radijske postne govore ob torkih in petkih so poskrbeli slovenski jezuiti.

PREDAVANJE ZA BOGOSLOVCE

28. februarja je tržaški duhovnik in publicist Dušan Jakomin predaval ljubljanskim bogoslovcem o splošnem in še posebej o verskem položaju v našem zamejstvu. Bodoči duhovniki so za problematiko pokazali veliko zanimanje.

**Peterlinova
dvorana
ob spominski
proslavi
v čast
rajnega
Jožeta Peterlina**

PODOBA ŠKOFA ROŽMANA

V Sobotnih prilogah Ljubljanskega Dela že dalj časa izhaja podlistek Ivana Jana o škofu Rožmanu. Med verniki v Sloveniji je vzbudil precejšnje ogorčenje, ki je prišlo do izraza tudi v slavnostnem govoru metropolita in ljubljanskega nadškofa dr. Alojzija Šuštarja na praznovanju sv. Tomaža Akvinskega na ljubljanski Teološki fakulteti 6. marca. Tako je dejal: »Toliko bolj pa nas boli in toliko bolj obžalujemo, da se zadnje čase v osrednjem slovenskem dnevniku na tak način prikazuje osebnost in delo pokojnega profesorja Teološke fakultete in ljubljanskega škofa Gregorja Rožmana. V teh člankih je toliko pristranosti, toliko polresnic, samovoljnih razlag in zlonamerne namigovanja in sumničjenja, da ga odločno odklanjamo in se upravičeno sprašujemo, čemu to in kaj je danes namen takega pisanja.«

PLEČNIK V PARIZU

Do 26. maja je v Parizu na ogled velika razstava o slovenskem arhitektu Jožetu Plečniku. V Centru Pompidou so jo slovesno odprli 11. marca. Zaslugo zanjo imajo ravnatelj oddelka za industrijsko oblikovanje François Burkhardt, glavni ideator arh. Boris Podreka z Dunaja in ljubljanski strokovnjaki Peter Krečič, Damjan Prelovšek in Lojze Gostiša. Izšel je tudi bogat katalog s študijami o Plečniku. Prvi odmevi so zelo pozitivni. Zanimivo je, da je istočasno v Centru tudi velika razstava o dunajski secesiji, ki privablja na tisoče obiskovalcev, ki jim postane tako tudi Plečnik zanimivejši.

PLEČNIKOVA NAGRADA

V Narodni galeriji v Ljubljani so 3. marca podelili Plečnikovo nagrado za arhitekturne dosežke v lanskem letu arhitektu dipl. inž. Marku Mušiču (sinu akademika Marjana Mušiča). V utemeljitvi je posebej podčrtan njegov načrt nove cerkve v Dravljah pri Ljubljani.

† STANKO TROBINA

V Šoštanju je 8. januarja umrl duhovnik in glasbenik Stanko Trobina. Doma je bil iz Volč pri Tolminu, kjer se je rodil leta 1907, vendar je od mladih let živel v Šoštanju. Znana je njegova študija Slovenski cerkveni skladatelji, ki je izšla leta 1972.

IVAN DEMJANJUK

V Trstu se je začela preiskava o tržaških letih Ukrajince Ivana Demjanjuka, ki so ga ameriške oblasti aretirale v Clevelandu in izročile Izraelu, kjer mu bodo sodili zaradi obtožbe vojnih grozodejstev v taborišču Treblinka.

Ugotovili so, da je 65-letni bivši esovec došel leta 1943 v Trst, kjer je mogoče delal v zloglasni Rižarni. V Trstu se je preživaljal do leta 1952, ko se je izselil v ZDA.

SVETINA SREDI POLEMIK

Pisatelj Ukane Tone Svetina je obtožil lektorja in založbo, da sta mu grobo cenzurirala novo delo Ukana, IV, da je ob takih tožbah že podpisal podel. Pisatelju slovenskega partizanskega best-sellerja je založba odgovorila, godbo za nespremenjen ponatis, Ivo Zorman in lektor Rado Bordon pa sta izlila na papir uničujoče kritike vsakršnega Svetinovega pisateljskega in slovnicega talenta.

Kasneje pa je prišla na dan še ta podrobnost: Bordon je lektoriral leta 1977 ponatis Živih izvirov pisatelja Ivana Matičiča, ki so prvič izšli leta 1937. To je v polemiki s Svetino sam omenil kot dobro opravljeno delo. Nada Matičič pa je sporočila javnosti, da je njegovo »lektorstvo« črtalo mnoge posebnosti, posebej pa vse svetopisemske citate, molitve in velike začetnice božjih oseb ...

† ŠOLNIK HUBERT MOČNIK

Na predvečer 93. rojstnega dneva je v Gorici umrl 12. februarja zaslužni šolnik Hubert Močnik. Pod fašizmom je moral službovati v Liguriji. Proti koncu vojne in po njej je pomagal obnavljati slovensko šolstvo na Goriškem. Bil je tudi didaktični ravnatelj in profesor na nižji strokovni šoli. Svoje spomine je pred leti popisal v knjigi Spomini in izkustva,

PREDSTAVITEV CELOVŠKEGA ZVONA V GORICI

V Katoliški knjigarni v Gorici so 11. marca predstavili novo, deseto številko Celovškega Zvona, ki stopa zdaj v četrti letnik. Že zelene platnice opozarjajo, da je letnik uglašen na temo »upanje«. O prehojeni poti in o načrtih so številnemu občinstvu spregovorili glavni urednik prof. Reginald Vospernik in člani uredništva Vinko Ošlak, prof. Marija Spieler in prof. Alojz Rebula.

† ANTON OREHAR

V Buenos Airesu je 7. marca umrl vodja slovenskega dušnega pastirstva v Argentini msgr. Anton Orehar. Bil je steber tamkajšnjega krščanstva in slovenstva, saj je organiziral zelo izpopolnjeno in živahno dušnopastirsko oskrbo, ki bo dalje živela tudi brez njega, ker je v tamkajšnji skupnosti po letu 1948 zraslo kar 80 duhovniških poklicev. Povezoval je 17 slovenskih verskih središč, skrbel za tednik Oznanilo in mesečnik Duhovno življenje.

Msgr. Orehar se je rodil leta 1910 v Predosljah pri Kranju. V duhovnika je bil posvečen leta 1934. Zlato mašo je obhajal v Trstu s sošolci koprskim škofom dr. Jenkom, beograjskim nadškofom dr. Turkom, dr. Prešernom in g. Jamnikom iz naših krajev.

300 PREMIER SSG

S Cankarjevim Pohujšanjem v dolini šentflorjanski v režiji Jožeta Babiča je Slovensko stalno gledališče v Trstu doživelo 28. februarja 300. premiero.

KOROŠKA POJE

Krščanska kulturna zveza je marca priredila v Celovcu revijo Koroška poje. Kot gostje so nastopili tudi predstavniki gradiščanskih Hrvatov, gradiščanskih Madžarov in dunajskih Čehov. Med drugimi je spregovoril minister za šolstvo Muritz.

SLOVENSKA MATICA

Na občnem zboru Slovenske Matice v Ljubljani 12. marca so sprejeli 4 častne člane in 21 rednih članov. V novem vodstvu je tudi dr. Pavle Merku iz Trsta. Spomnili so se 70-letnice predsednika, zgodovinarja Boga Grafenauerja.

PESNIK KOŠUTA — 50-letnik

Ravnatelj Slovenskega stalnega gledališča v Trstu, pesnik Miroslav Košuta je »srečal Abrahamo«. V Slovenskem klubu so mu priredili praznični večer s kulturnim sporedom in s predavanjem prof. Marije Pirjevec

STRITARJEVA 150-LETNICA

V Podsmreki pri Velikih Laščah so 9. marca končali prireditve ob 150-letnici rojstva pisatelja in urednika Josipa Stritarja. Pred njegovo hišo je govoril pesnik Ciril Zlobec. V Velikih Laščah so uredili Levstikovo in Stritarjevo spominsko sobo.

IZ SLOVENSKE PUBLICISTIKE

POLITIKA TRDE ROKE?

(Ob kandidaturi
Branka Mikuliča
za predsednika Zveznega
izvršnega sveta)

Ko je bila javno objavljena (po kuluarjih se je o tem šepetalo že lep čas) kandidatura Branka Mikuliča za predsednika Zveznega izvršnega sveta, je istega dne minilo 37 let od volitve prvih delavskih svetov. Kandidatura Branka Mikuliča je bila protokolarno objavljena na prvih straneh vseh jugoslovanskih osrednjih časopisov, tudi Dela, 37-letnico pa je bilo treba zelo natančno poiskati na straneh istega časopisa. Verjetno se je uredništvu Dela zdelo, da je tisto, kar danes je, pomembnejše od tistega, kar je bilo, res pa je tudi, da **kandidatura človeka, ki zastopa najtršo linijo jugoslovanske politike**, ni dejstvo, ki bi ga bilo mogoče postaviti ob bok dejstvu prvih delavskih svetov, ki je **od vedno** bil paradni konj naše demokracije. Ta koincidenca je ostala neopažena, bognečaj, da bi si kdo ob tem upal pomisliti, da gre smer razvoja tudi v tej smeri — v smeri trde roke; je pa preveč znakov, ki kažejo na to.

(Mladina, 17.1.86)

KAKO PISATI O TITU IN OBDOBJU '41 - '45

J. Pleterski:

Ob Dedijerjevih delih se je bržčas razrešilo temeljno vprašanje: o Titu naj se piše na spominski način, piše naj se na tisti način, ki je danes mogoč; včasih močno esejističen, osebno, postopoma pa bo ob tem in stvarnem gradivu, ki na razpolago, nastala bolj kritična in bolj diferencirana podoba Titove osebnosti. Kar zadeva Dedijerjeve spominske in esejistične zapise o Titu, moram reči, da me tak način pisanja ne navdušuje preveč. Po drugi strani pa se mi zdi, da je Dedijer z razmeroma obsežnim gradivom, ki ga je objavil in ki je zelo subjektivnega značaja, le opozoril na vrsto vprašanj, ki jih bo treba kasneje z bolj treznega, bolj objektivnega vidika tudi raziskati. Kolikor vem, so mu zgodovinarji zamerili ne toliko to, da je pisal o Titu oziroma kaj je pisal, ampak to, kako je do gradiva prihajal, kako je z njim ravnal, kako si je menda prilastil celo neke tuje dokumente in ni povedal, da so iz druge roke. Kot zgodovinar tiste izrazito odklonilne, vehementne kritike Dedijerja ne morem sprejeti. Kajti ta kritika predpostavlja,

da je v tej Jugoslaviji nekdo, ki lahko odloča o tem, kdo bo o Titu pisal in kdo ne.

P. Vodopivec:

Strinjal bi se, da se je treba tudi Titove vloge v državi, družbi in partiji lotiti s kritično zgodovinsko analizo. Da se tako še ne piše, vemo, bolj ali manj vsi, ker je vsa sodobnost tako ali drugače še pod neposrednim vplivom Titove navzočnosti. Temeljno vprašanje se zastavlja na drug način. Ali naj se zato, ker se s stališča zgodovinske analize ne more pisati, sploh ne piše, in kdo naj bi bil tisti, ki naj odloča, kako naj se v tem trenutku zgodovinska analiza z distanco, ki še ni mogoča, sploh piše, in kako dobiti kakšne dokumente.

S. Granda:

Skrivanje dokumentov ali onemogočanje dela je vtikanje glave v pesek. Ljudje o teh stvarih veliko govorijo, zunaj pa tudi pišejo tudi o domobranstvu, in to ne samo emigranti. Pisanja v tujini noben naš organ ne more preprečiti. Knjigo Staliniščična revolucija na Slovenskem, ki je precej abotno branje, sem dobil v NUK brez težav, jasno ni dostopna. Prepričan pa sem, da kroži po Sloveniji in bi hitro našli nekaj deset izvodov. Treba je upoštevati načela arhivske službe in zgodovinske znanosti. V načelu bi morale biti vse stvari vsem dostopne. S takim počenjanjem resnično škodujejo revoluciji. Govorice, ustna zgodovina gredo naprej. Veliko je še odprtih in težkih vprašanj. Niso to le dachauski procesi in likvidacija zajetih domobrancev. Nič manj pomembna se mi ne zdijo vprašanja, povezana z nastankom in širjenjem Bele garde. Suha krajina je bila v začetku popolnoma na partizanski strani, kmalu pa so se stvari popolnoma zasukale. Enako težko je tudi vprašanje kolektivizacije po vojni in širše politike do kmetov. Zaradi odvzete zemlje so nekateri delali samomore, posledice take ekonomske politike so še danes zelo težke.

B. Mlakar:

Recimo, da bi hotel kot raziskovalno temo prijaviti likvidacijo domobrancev leta 1945. To bi dal najprej v svoj osebni program dela, potem naj bi to prišlo v skupni program našega inštituta. Skoraj prepričan sem, da bi me že vodja oddelka ali pa direktorica odvrčala od te teme, češ saj to ne bo prodrlo. Seveda pa sta tudi onadva za to, da se ta problem prouči. Če pa bi to le prišlo v inštitutski program, pa bi se morda zataknilo pri raziskovalni skupnosti, ki lahko odgovori, da to ni

prioritetna tema, da ni deviznih dnevnic ipd. S tem, da to ni prioritetna tema, se seveda tudi sam strinjam. Zame prioritete ne določa stopnja zanimanja v javnosti, čeprav seveda tudi tega ne morem zanemariti, saj navsezadnje živim v realni družbi. Nadalje bi se postavilo vprašanje dostopnosti arhivskih virov in drugega potrebnega gradiva. Za arhivska gradiva sploh nismo prepričani, ali obstajajo ali ne. Potem je problem literature. O tem je mnogo napisanega v tujini, v slovenščini in v drugih jezikih. Tudi zbiranje ustnih virov bi bilo po moje problematično. Če bi bili bogati, bi vsaj literaturo v tujini lahko zbrali. Skratka, za to temo sicer ne moremo reči, da je prepovedana ali kaj podobnega, toda vsekakor bi pri njenem raziskovanju nastopile velike težave. Slišim pa, da so že bili poskusi, da bi se o tem zbiralo gradivo v tujih arhivih.

(Teleks št. 40/1985)

KAKŠNA JE BILA RESNIČNA TITOVA POSLEDNJA VOLJA?

Lani decembra so delegati Zvezne skupščine po hitrem postopku sprejeli zakon o upravljanju s stvarmi v družbeni lastnini, ki so povezane z življenjem in delom predsednika Tita. Samo štiri člene ima ta zakon — in kakih pet let zamude! Kajti če bi bil sprejet pravočasno, potem ne bi bil potreben tisti del obrazložitve k njemu, v katerem je zvezni sekretar za pravosodje in organizacijo javne uprave govoril o naravnost neverjetnih zapletih glede dedovanja Titove zapuščine, kar je temeljito razburkalo in ogorčilo jugoslovansko javnost.

Ostaja pa odprto še drugo pomembno vprašanje. Kako je sploh pri nas pravno urejeno dedovanje po uglednih ljudeh? Delegat SR Hrvatske v skupščini SFRJ Dušan Pekić je bil po seji skupščine, na kateri so sprejeli omenjeni zakon, zelo oster. »Če nekateri funkcionarji ne bi pretirano uporabili položajev za privilegije in osebne interese, se Jovanka Broz ne bi upala obnašati tako, kot smo danes slišali od zveznega sekretarja za pravosodje in zvezno upravo. Njeno obnašanje velja obsoditi, toda ni bila samo zanjo zgrajena hiša za deset starih milijard. Tudi drugi so to počeli z družbenimi sredstvi,« je povedal med drugim. Toliko bolj je torej upravičena naša zahteva, da se vsaj zdaj učinkovito zakonsko razmeji tisto, kar je lahko v tem primeru zasebno premoženje in kar je družbeno, in to mora ostati, ko nastopijo dediči.

(7D, 16.1.86)

Venceslav Sejavec: Soneti

Venceslav Sejavec ali s pravim imenom Štefan Tonkli, ki živi v Gorici, je 1985 izdal v Gorici 14. samostojno pesniško zbirko z naslovom **Soneti**. Kot vse prejšnje je tudi to založil sam. Posebnost knjige je v tem, da prinaša 197 sonetov.

Sonet se je Tonkliju priljubil v začetku 60. let, ko je bil v Argentini. Tedaj je izdal dva sonetna venca v Prešernovi obliki. Najprej v knjižnici **Neurejen venec** (1950), štiri leta pozneje pa v Zborniku Svobodne Slovenije **Venec na grob materi**. V prvem opeva padle v zadnji vojni, v drugem umrlo mater. Iz obeh pa je čutiti, da ga je sonetna oblika utesnjevala pri ritmu in rimi.

V novi knjigi ne prinaša bistveno novih odkritij in izpovedi, toži o starosti in minevanju življenja (roj. 1908), še vedno išče zakopano srečo, treba je nositi breme in misliti na smrt, na stara leta ne moreš vsega, veliko znanecv se je porazgubilo, kljub vsemu pa je življenje lepo, od zemlje do neba plamti krasota. Največ sonetov je posvečenih naravi, v prvi vrsti pomladi, ko vse poganja iz zemlje in jo prekrije z zelenjem in cvetjem, ptičji glasovi pa mu zvenijo z vseh strani. Včasih prekrijejo nebo grozeči oblaki, končno pride otožna jesen, z njo megla, dež. Ko gleda v naravo, opazuje Gorico, ki je veliko trpela v obeh vojnah, ponovno se vrača v sončna Goriška Brda, Sabotin in Soča pa ga spominjata na prelito kri slovenskih fantov v prvi svetovni vojni. Iz tega prehaja na ljubezen do domovine, do svobode, boli ga izseljevanje fantov zaradi vojnih razmer in ga skrbi, če se bodo mogli še kdaj vrniti. Prav tako ga skrbi, kaj bo z našimi ljudmi, ki odhajajo v tuje kraje za delom:

»Za rodom rod se tiho potjučuje,
brezbrizno gre med tuje, mrzle kraje,
da jim le tujec borno skorjo daje
in vse navade tuje občuduje.«

Nekaj sonetov ima religiozno vsebino, ki se včasih spremeni v pravo molitev:

»Samo od Tebe smem pričakovati,
da v svoje sveto vzameš me naročje
in rešiš me kot Mojzesa v ločje,
ki je nezmotno znal prerokovati.«

V knjigi je še nekaj sonetov o težavah sodobnega življenja, o atomski nevarnosti, spominov na rodni Breginj, o zakonski zvestobi, skupnem romanju na Sv. Višarje in podobnem.

Soneti so večinoma klasični, v enajstercu in s predpisano rimo, uporablja pa tudi krajše verze z 8, 9 in 10 zlogi, vendar pa metrum ni povsod jambški, kar moti pri klasičnem sonetu.

Prepogosto manjka pravega pesniškega navdiha, poleta, globokih in jasnih mislih, lirike pri opisih narave. Preveč

je očitno, kako se je moral pesnik zatekati k neprimernim besedam, da je mogel ujeti predpisano rimo. Vzemimo na primer 2. kitico **Ko slišiš šum**:

»Kako je blaga, tiha mirna trava
in komur pride, se prijazno trese,
nje valovanje samo blagost nese,
vesolje spe, ko raste goličava.«

V prvem verzu manjka vejica med »tiha« in »mirna«. V drugem verzu »komur pride« ni pravilno povedano in povedano s »se prijazno trese«; pesnik je hotel povedati, da vsakogar, kdor pride, prijazno pozdravlja. Sploh pa »se prijazno trese« nima nič pesniškega in izrazitega za travo, še posebno ne, ko govori v naslednjem verzu o »valovanju«. Še manj je pesniški verz »vesolje spe, ko raste goličava«, a tudi vsebinsko je premalo jasen. V tej kitici je še ena napaka: nečista rima, ker »e« v »trése« in »nése« nista enaka, prvi je ozek, drugi širok in se zato ne moreta rimati.

Miselno in izrazno so ohlapni verzi v **Večna je lepota**:

»Kar je lepó, je vsakršna krasota,
potrebno je, da kdo nam prerokuje,
s korakom lahkim naj nam narekuje,
kako je miselno bogata gmota.«

Nekatere besede so narečne ali narejene, npr.: Evo lahkomiselnost »sporje«; ne moremo zapustiti pomladnega »sevja«; lastovke so menda »pragoride«; namesto »zel« — hudoben uporablja dvakrat »zl«, tudi v naslovu: **Kdo zl tako je**. Prepogosto uporablja nedoločnik namesto samostalnika: drevje kliče nas k peti; čakajo kaj jesti; skrbe križ narediti ...

Avtor tudi ni pazil na pravilno rabo povratno svojilnega zaimka »svoj«, npr.: bi morala **tvoj** kraj pustiti; bridkosti **moje** bom skrbel zakriti; duša, nam **tvoj** plašč razgrni; če dušo **mojo** zvestemu razgrnem; zdaj sem ugotovil vse **moje** sanje; če sem na sredi **mojega** življenja; moram žalovati in žalost **mojo** zeliti.

Jezikovne nepopolnosti so še v rabi »v« in »u« v sestavljenih besedah: vleči se, utis itd., v prepogosti rabi pasiva: bo zaničevana, bo priznana, bo spraševana idr. Sploh je jezik premalo pesniški, izbran in tekoč. Posebno poglavje so vejice, ki jih veliko manjka, nekaj jih je gotovo izpustil italijanski stavec.

Neprijeten spodrsrlaj je, da je vsaj pet sonetov dvakrat natisnjenih, z istimi naslovi, a na različnih straneh. To so: **Ostani zdaj** (str. 22 in 19), **Ne vem kako** (36 in 48), **Umetniku** (99 in 166), **Glasovi zvenijo** (100 in 199), **Če hoče kdo** (153 in 175). Pesem **Dragocena žrtev** pa ni sonet, ker ima samo tri kitice po štiri verze.

Škoda, da pesnik pri tako bogati žetvi ni odbral samo klenega zrnja!

Tomek Vetrih: Zeleni cvet

Goriški pesnik Tomek Vetrih je izdal leta 1985 v Gorici v samozaložbi drugo pesniško zbirko z naslovom **Zeleni cvet**. Prva zbirka je izšla 1977 prav tako v samozaložbi z naslovom **Kapljice** (glej Mladiko 1977, 154, 156).

V novi knjigi je 40 pesmi, ki so s celostranskimi risbami nekako razdeljene v pet ciklov, vendar pa delitev ni ostra, saj v vseh delih poje o ljubezni. Pesmi so večinoma otožne, resignirane, ker ne more najti prave ljubezni, čeprav jo išče vsepovsod. Sreča je to in ono dekle in srečen mislil, da ga ima rada, toda zapustile so ga vse, ostali so le žalostni spomini. Toda čas neizbežno hiti in v **Slovesu od mladosti** jo prosi: »Ko bom spoznal ljubezen, / lahko odideš.« Končno začne sanjati o nemogoči ljubezni na neznanem otoku sredi severnega morja.

Čeprav ni našel ljubezni in bo dopolnil 30 let, je vseeno srečen: »V duši se čutim otrok, / rad vsem pomagam, / vse usluge delam, / zato me vsi radi imajo.« Tu se oglašava Vetrih skavt, saj deluje kot Sinjeokki orel v goriški skavtski organizaciji že od otroških let. Kot tak dela za bližnjega, ljubi Boga, domovino in naravo.

Že v prvi pesmi **Molitev** prosi Boga za tako ljubezen, »da z ljubeznijo silno obudil / vsem bi željo po tebi neutešno«. In še: »Daj, da bom ljubil tudi druge ljudi, / ki ne vedo, da si ti nekje.«

Ljubi slovensko domovino in poziva rojake: »pokažimo, da smo Slovenci, / pokažimo, da branimo zvestó / naš jezik, narod in teló«. Domovina nam daje ljubezen, zato jo bo vedno branil.

Več pesmi je posvečenih naravi in kmečkemu življenju, ker tudi skavt ljubi naravo in zahaja vanjo. Narava spremlja večino pesmi in dopolnjuje pesnikovo razpoloženje. Kakor se je v prvi zbirki poslovil od matere, tako se v tej poslavlja od očeta. Rad se igra z nečaki, zapeti pa zna tudi pravo otroško uspavanko (Lahko noč).

Zbirka je vsebinsko razgibana in bogata, manj pa je oblikovno dovršena. Pozna se ji, da je Vetrih samouk, in čeprav zatrjuje, da je poet in poezija »moja edina ljubezen«, je izpoved pre malo globoka, doživeta in pretresljiva. Pesniški izraz je pre malo oseben in preveč prozaičen. Tudi oblika ni dovršena, ritem pogosto šepa, rima ni vedno čista, tu pa tam uporablja še apostrof.

V knjigo je napisala izčrpen uvod Franka Ferletič z naslovom **Tomekov pesniški svet**. V njem je skrbno razčlenila zbirko in sklenila z besedami: »V tem malem pesniškem svetu, v tej galeriji drobnih želja in občutkov je Tomek Vetrih zgradil poseben lik umetnika naivca, plemenit lik, ki je v svoji prosojnosti in nedodelanosti prepričljiv in človeški.«

eneoceneoceneoceneoceneoceneocene

KNJIGE

DVE ZANIMIVI PUBLIKACIJI ANGELA CRACINE

V preteklem letu je založniška zadruga DOM iz Beneške Slovenije izdala dva zvezka, v katerih je avtor — duhovnik Angelo Cracina objavil zgodovinsko študijo v italijanščini z naslovom v prevodu **Ob petdesetletnici prepovedi slovenščine v špetrski farni cerkvi** in tudi v italijanščini krajše etnološko poročilo z naslovom **Drobtine slovanske veroizpovedi v Nediški dolini »Devetica božična«**.

V prvem zvezku avtor objavlja izvleček iz študijskega seminarja v Špetru o katolikih in vprašanju Slovencev v videmski pokrajini.

Zgodovinska študija, ki obravnava obletnico prepovedi slovenščine v špetrski farni cerkvi, je razdeljena na poglavja, ki v kronološkem redu razčiščujejo s preteklostjo cerkve in posameznikov v njenem in v posvetnem okviru. Iz splošne zgodovine podaja avtor le

neizogibne podatke — takoj nato prehaja na podrobnosti iz dragocene zakladnice lastnih izkušenj — delo je namreč prav zato še posebno vredno, tako se lahko kot posebno gradivo priključijo zgodovinskim obravnavam tega področja. Avtor, po rodu Furlan, se je naučil našega jezika, da bi beneškim Slovincem laže posredoval božjo besedo. Tako je tudi doživljal posledice svoje v času zgrešene odločitve in je lahko opazoval obnašanje ljudi okrog sebe — od cerkvene in politične oblasti do preprostih duhovnikov in faranov. V študiji je nanizal vse posamezne odnose do slovenskega jezika kot temeljnega sredstva, ki priča o prisotnosti Slovencev na tleh, kjer je opravljal svojo službo. Zvrste se osebe, podedbe upornih Čedermacev, škofov in doslednih prefektov. Avtor v namerni odmaknjenosti opisuje soočanje s temi, da postaja njegova pripoved kolikor močje brezkompromisno navajanje podatkov. Pomaga si z gradivom iz tedanje kronike, posebno zanimiva so pisma, ki jih je prejel od predstojnikov in od političnih oblasti.

Cracina se v svoji študiji ne omejuje samo na predvojno in vojno obdobje,

je, ampak nadaljuje do šestdesetega leta v tonu zgodovinarja, ki ugotavlja, da se razmere kljub temeljitim političnim preobratom naših krajev v Beneški Sloveniji niso bistveno spremenile. Pristop oblasti k narodnemu vprašanju je v bistvu nadaljevanje predvojnega odnosa.

Duhovnik Cracina nastopa sam v eni izmed glavnih vlog na povojnem prizorišču Beneške Slovenije — tu doživlja napade, kritike in najostrejše šovinistične izbruhe.

Ostali Slovenci v svoji razpršenosti, odmaknjenosti in zazrtosti v lastne tegobe nedvomno niso doživljali vseh odtenkov slovenske preizkušnje, kakršno je na teh tleh doživljal Furlan Cracina. Njegovo duhovniško poslanstvo je v krščanski doslednosti narekovalo odnos, ki nam ostaja neizbrisen v vseh tujcih, ki so stopali po sledih sv. Cirila in Metoda.

Prvi zvezek združuje tenkočutnost zgodovinarja in zanesenost človeka, ki je čustveno navezan na zemljo in njene ljudi. Bodisi v prvem kot tudi v drugem pogledu je kratka študija dovršena in vredna upoštevanja. Cracina jo zaključuje z najustreznejšim povzetkom

— navaja namreč nekoliko izboljšano stvarnost z vsemi prispevki, ki jih danes dobivamo iz tega nezavarovanega dela naše domovine. Seveda avtor ne pozablja spomenikov naših velikih mož — od Trinka do Kufola do Birtiča ...

Drugi zvezek z etnološkimi drobtinami priča o izrazito slovanskem običaju božične devetdnevnice, ki jo v Beneški Sloveniji imenujejo »devetica božična«. V devetih dneh pred božičem se v preprosti hiši v Benečiji izkazuje gostoljubnost sv. Jožefu in Mariji. K obredu sodi tudi petje izvernih ljudskih pesmi, s prevodom katerih se je avtor posebno potrudil. Poročilo, opremljeno s primerno bibliografijo, sodi med veljavne tovrstne prispevke o običajih tega področja.

Angelo Cracina zasluži s tehtnostjo svojih objav pozornost vsakega zvestega spremljevalca slovenske usode.

ESTER SFERCO

GLASBA

KONCERT

»MINIMALNE GLASBE« V DOMJU

Slovenski klub v Trstu in SKD Fran Venturini sta v torek, 25. februarja, v Domu Toneta Ukmarja pri Domju priredila glasbeni večer, na katerem je nastopil »Ansambel za drugačno, novo glasbo« iz Beograda s koncertom t.i. minimalne glasbe. Izraz »minimalna glasba«, s katero se ukvarjajo člani omenjene skupine, je že sam na sebi programski: s čim skromnejšimi sredstvi doseči primeren glasbeni učinek. Pravim učinek, ker je tu odprto vprašanje, ali je sploh mogoče na ta način oblikovati zaokroženo, kompleksno zgradbo, ki ji pravimo skladba. Mislim, da je v nekaterih primerih to prav gotovo mogoče, čeprav sloni minimalna glasba na vztrajnem ponavljanju vsega skupaj dveh ali treh not in prav toliko osnovnih ritmov, ki jih skladatelji obdelujejo v »ostinato« stilu. S tem pa smo že ugotovili, da je minimalna glasba nekje narobe obrnjena prva povojna avantgarda, nekakšna reakcija na togí strukturalizem Webernovih učencev. Ena izmed osnovnih postavk njihove glasbe je bila namreč prepoved kakršnegakoli ponavljanja. »A prepovejmo vendar prepovedi«, je vzkliknil pred kakšnimi petimi leti Paolo Castaldi, e-

den od ideologov sodobne glasbene »protireformacije«. In res so pristaši minimalne glasbe duhovni sinovi človeka, ki se je v vsej glasbeni zgodovini najmanj menil za prepovedi, namreč ameriškega skladatelja in showmana Johna Cageja. Izumitelji te glasbe so Američani Riley, Reich, Glass in drugi. S svojimi poizkusi skušajo zabrisati meje med lahko in resno glasbo, med koncertno in »uporabno« glasbo. Koliko pa potem minimalna glasba išče resnico? Ali pa se morda vračamo v nekem smislu nazaj v barok, ko je umetnik šel bolj za tem, da bi občinstvo »čudil«, mu nudi vedno nova in dražljiva doživetja?

»Ansambel za drugačno, novo glasbo«, ki ga sestavljajo Miloš Petrović, Rade Bulatović, Veljko Nikolić, Miša Savić in Marjan Šijanec (edini Slovenec), je glasbena skupina, ki se posveča skoraj izključno minimalni glasbi. Sestavljajo jo skoraj sami poklicni glasbeniki. Nekateri med njimi so tudi sami skladatelji z akademsko diplomu v žepu. Priznati je treba, da v svojih skladbah ne polagajo toliko važnosti na zunanjo učinkovitost, ampak jih zanima predvsem glasbena vsebina kot taka. Nismo torej prisostvovali bluffu, ampak pravemu koncertu, na katerem je bilo veliko pristnega muziciranja. Mor-da je bila najbolj napeto in smiselno zgrajena skladba »Čas 3« za štiri činele. Zelo zanimivo barvo je dalje ustvarila skladba »Ne - odvisnost« za štiri klaviature, ki je bila zvočno zelo sorodna impresionističnemu izrazu. Skladba »Moje srce - ostinato« je bila sicer domiselna in učinkovita, vendar v svoji zasnovi nekoliko statična in zato na koncu ne tako prepričljiva. Pri zadnji skladbi, »ABC Works«, bi izvajalcem očital, da je povezava med glasbenim dogajanjem in projekcijami na platnu učinkovala nekoliko mehansko.

Mislim, da koncert »Ansambla za drugačno, novo glasbo« ni tako »šokiral in impresioniral« udeležencev, kot je pisal v svojem poročilu tukajšnji dnevnik, saj je bilo izvenglasbenega spektakla pravzaprav manj, kot bi si ga kdo na podobnih prireditvah utegnil pričakovati. Brez dvoma pa je bil večer minimalne glasbe zanimiv in poučen, prava redkost za našo glasbeno življenje. Škoda le, da niso organizatorji prireditve organizirali v kaki bolj osrednji dvorani, kjer bi se je udeležilo gotovo večje število poslušalcev.

T. SIMČIČ

Izid 14. literarnega natečaja Mladike za leto 1985:

PROZA

1. nagrado za črtico je dobilo delo **Nevihta**. Avtorica je s svežim realizmom in v močnih potezah podala zanimivo podobo iz vojnih dni, in sicer vihar, v katerega zaide partizanska posadka. Pripovedovanje je plastično s profiliranimi liki in z zgodovinskim nadihom.

Avtorica črtice je Dolores Terseglav-Štrucelj z Reke.

2. nagrado za črtico je dobilo delo **Žalostinska za deklico**. Avtorica je s preprostim, a tekočim in učinkovitim stilom podala podobo iz sodobnega življenja — ločitve zakonov —, s pretresljivo človeško poanto na koncu.

Avtorica črtice je Nada Dobovičnik iz Slovenj Gradca.

3. nagrado je dobila legenda **Dolenjska božična noč**. Avtor je v tekočem slogu podal sodobno legendo. Na sv. večer v prvih povojnih letih stopi Bog iz nebes v Mirensko dolino na Dolenjskem in se tam sreča z nevernim učiteljem: na tem motivu je pisatelj zgradil v sveži pripovedi sodobno legendo.

Avtor legende je Pavle Zidar iz Portoroža.

POEZIJA

V poeziji je dobil 2. nagrado cikel **Pesmi**. Avtorica kaže v poslanem prispevku umetniško občutljivost in kultiviranost izraza, čeprav v zelo kratkih impresijah.

Avtorica je Marija Kostnapfel iz Trsta.

3. nagrado je dobil cikel **Desetnica**. Avtorica je poslala cikel pesmi Desetnica, izmed katerih je komisija nagradila izbor. Pesmi, v tekoči dikciji, uglaseni na ljudski ritem, izražajo čustva toplote in prisrčne človečnosti.

Avtorica je Marta Kunaver iz Ljubljane.

Za ocenjevalno komisijo
prof. Martin Jevnikar

Čuk

na Obelisku

Agencija za pomirjenje živcev

Od kaja do kaja

KAJ BI BILO NA SLOVENSKEM '86 ZANIMIVO POSLUŠATI?

Recimo:

- 1) Kako notranji minister SFRJ Stane Dolanc daje literarne nasvete Tonetu Svetini za nadaljevanje njegove UKANE ...
- 2) Kako se dr. Grilc, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev, izraža o intelektualcih, ki sodelujejo v reviji CELOVŠKI ZVON ...

- 3) Kako se Josip Vidmar po obisku pri dr. Alojziju Šuštarju navdušuje nad tem slovenskim škofom ...
- 4) Koliko časa in slavošpevov z Radia Trst A bi Stojan Spetič posvetil tajniku italijanske Partije Natti, ko bi prišel v Trst, ko ga je že njegov obisk v Beogradu spravil v takšno vnebovzetje ...
(Kaj šele, če bi Natta prišel v Padriče kot nekoč Berlinguer ...)

KAJ BI V SLOVENSKEM TISKU '86 BILO ZABAVNO BRATI:

Recimo:

- 1) Svetinovo UKANO 5, v kateri bi bil izbor vsega gradiva (nezanje pravopisa in slovnice, neobvladanje romanesknega pripovedovanja, pomanjkanje filozofske in politične misli itd.), ki ga je dr. Rado Bordon pri lektoriranju izločil iz UKANE 4 ...
- 2) Antologijo pisem bralcev, ki jih ljubljanski dnevnik DELO ni objavil ...
- 3) Izbor vseh spodrsrljajev, ki izhajajo iz jezikovnega in kulturnega polznanja na Radiu Trst A, z imeni njihovih avtorjev ...

KAJ JE V SLOVENSKEM TISKU 1986 NESLANO BRATI:

Recimo:

- 1) da v slikanici PRIMORSKEGA DNEVNIKA »Čenča« nastopa »tovarišica« v pomenu »učiteljica«.
- 2) da revija DELAVEC, namenjena slovenskim delavcem v tujini, ima rubriko OTROCI PIŠEJO z naslovom »Prišel je dedek Mraz«.
- 3) da Slavistično društvo v Trstu v akciji za odkup Trubarjeve domačije v samoupravljalškem jeziku vabi, naj dajo svoj prispevek, tudi »delovne ljudi in delovne organizacije« ...

Listnica uprave

PODPORNO NAROČNINO so nakazali:

Jože Fajdiga iz Gorice 32.000 Lir
Dalka Smotlak iz Mačkolj 25.000
Stanislav Soban iz Trsta 30.000
Natalija Vecchiet iz Trsta 20.000
Branko Slavec iz Mačkolj 20.000
Frančiška Hladnik iz Gorice 20.000
Luciano Pavio iz Gorice 20.000
Emil Devetak iz Gorice 30.000
Mario Pertot iz Nabrežine 35.000
Nada Pertot iz Trsta 35.000
Franc Rode iz Rima 20.000
Anton Bak iz Trsta 20.000
Marjan Komjanc iz Gorice 20.000
Štefan Falež iz Rima 100.000
Evelina Pahor iz Trsta 20.000
družina Repinc z Opčin 30.000
druž. Franc Kakeš iz Nabrežine 35.000
Irena Srebotnjak iz Trsta 20.000
Venceslav Legiša iz Mavhinj 20.000
Marija Žvokelj iz Gorice 30.000
Irena Vrtovec iz Gorice 20.000
Katja Klanjšček iz Gorice 20.000
Ksenija Levak iz Trsta 30.000
Margerita Bizjak iz Samatorce 20.000
Josipina Hervat iz Hervatov 20.000
Žarko Škerlj iz Mačkolj 20.000
Mirka Košuta Cvijović iz Sv. Križa 25 tisoč lir

Josipina Canciani iz Trsta 20.000
Štefan Tonkli iz Gorice 50.000
Breda Klanjšček iz Devina 20.000
Lojze Debelis iz Trsta 20.000
Ivan Sajovic iz Gorice 20.000
Anton Rustja iz Gorice 20.000
N. N. iz Trsta 50.000
Marcel Petkovšek iz Trsta 20.000
Franc Kete iz Gorice 25.000
Pepica Martelanc iz Trsta 20.000
Marijina družba iz Trsta 20.000
Alojz Hlede iz Števerjana 20.000
Milan Martinčič iz Kanade 51 kan. dol.
Jože Kanduč iz Barija 50.000 Lir
Mario Zahar iz Zabrežca 20.000
Albert Štrajm iz Trsta 50.000
Vilko Čekuta iz Kanade 50 kan. dol.
Justina Slavec iz Boršta 25.000 lir.

DAROVNI ZA TISKOVI SKLAD:

N. N. iz Trsta 500.000 Lir, Šolske sestree pri Sv. Ivanu 20.000, J. Seražin 1.000, V. Kobal 7.000, J. Posega 3.000, Jelka Cvelbar 25.000, Robert Petaros 20.000, Fanika Klanjšček 15.000, N. N. Prebeneg 15.000 Lir.

DAROVNI V SPOMIN:

V spomin na Stano Kopitar daruje Drago Štoka 20.000 Lir za Mladiko.

Ob 10. obletnici smrti Jožeta Peterlina daruje Ivan Peterlin 50.000 Lir za Mladiko.

N. N. iz Rojana daruje ob 10. obletnici smrti prof. Peterlina 10.000 za Mladiko.

V spomin na pok. Jožeta Peterlina daruje Marta Požar 20.000 Lir za Mladiko.

Družina Marijan Bajc daruje ob 10. obletnici smrti Jožeta Peterlina 20.000 Lir za Mladiko ter 20.000 Lir za Slovensko prosveto v spomin na Stano Kopitar Oficijo.

V spomin na Jožeta Peterlina in namesto cvetja na grob Stane Kopitar daruje Ljuba Smotlak 20.000 Lir za Mladiko.

Majda in Silvano Giraldu darujeta 25 tisoč lir za Mladiko v počastitev spomina g. Stane Kopitar in 25.000 Lir za Društvo slovenskih izobražencev v počastitev spomina prof. Jožeta Peterlina.

V spomin na pok. profesorja Peterlina daruje Majda Cibic 20.000 Lir za Mladiko.

M. Š. v isti namen 50.000 Lir.

Podpornikom in vsem, ki so darovali za tiskovni sklad Mladike, se prisrčno zahvaljujemo.

NAGRADNA SKRITA KRIŽANKA (breza)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						
11																						
12																						

VODORAVNO:

1. dlakopec; lončena piščal jajčaste oblike; Reka
2. nauk o človeku; mitološki bog pastirjev in čred
3. bog ljubezni; gosta bombažna tkanina za blazine; klic na pomoč; ovrtnik iz kožuhovine
4. novogoriška tovarna pohištva; lesen okvir za satnico; vrsta žarnice
5. začetnici pisatelja Trdine; sredstvo za omrtvičenje
6. angleško pričakovanje v strahu; aparat za projiciranje TV slike na veliki zaslon; rutenij
7. naplačilo; industrijsko naselje v Posavju; strd
8. slov. pisatelj Vladimir (1903-1967); jetika
9. Barbara drugače; evropska država; mesto v Kirgiziji
10. naselje pri Rakeku; osvežilno zvečilo; starodavna igrača; komični igralec Miodrag Petrovič
11. Kuščar, ki pleza po previsnih površinah; zelo lahek les; upanja
12. kača velikanka; igralne karte; večdelna orkestralna skladba
11. ušesno vnetje; prvak
12. staroslovansko pivo; podrobnosti
13. Hipokratov otok; Organizacija združenih narodov; opora vrtečemu se delu
14. strah pred odprtim prostorom
15. zver iz družine mačk; vrste zvezd
16. zaporedni črki v abecedi; strahovanje z nasiljem
17. Neapelj; Lucius Seneka; zgornji, polkrožno zaključeni del ledeniške doline
18. najmanjši, nedeljivi del informacije pri računalnikih; drugo ime za pelargonijo
19. zbudil se je iz nezavesti; pomanjševalnica moškega imena
20. mednarodna pogodba; veznik v časovnih odvisnikih
21. egiptovsko božanstvo; angleški zrak
22. nekdanji prebivalec Peruja; zelo zgodaj hodi spat

Razporedi tudi 62 črnih polj.

Rešitve pošljite do 20. aprila na naš naslov. Prejeli boste knjižno nagrado.

NAVPIČNO:

1. postavka; ustanovitelj indijske religije
2. izraz pri taroku; ime papežev
3. mesni izdelek; vrsta žabe
4. začetnici pisateljice Lagerloef; jagnje
5. lantan; sovjetsko pristanišče; knockout
6. 3. moška oseba; okusna riba
7. impresija; splošna smer, tendenca
8. slov. pesnica Muser; želo
9. izumitelj vrste strelnega orožja; viteške igre
10. železne priprave začasno spajanje lesa; dolga, bela mašna srcaja

za smeh - dobro voljo

Vratar nekega lepotnega salona dobiva veliko napitnine. Vprašajo ga, kako to.

»Enostavno — pravi — kadar kaka gospa vstopi, rečem Dober dan, gospa. In ko odide, rečem Nasvidenje, gospodična.«

***

»Tekli boste do mostu, splezali na ograjo in skočili v vodo.«

»Ampak jaz ne znam plavati!«

»Prizora v vodi ne bomo snemali.«

***

Mož ženi: »Lahko bi že nehala s svojimi poskusi samomora s plinom. Poglej, kakšen račun so nam poslali ta mesec!«

***

Sodnik se strogo obrne h kaznjencu: »Obsojeni ste, da ste ukradli petdeset milijonov. Imate kaj povedati v svoj zagovor?«

»Lačen sem bil, gospod predsednik.«

***

Neko jutro je nekdo prišel v urad z oteklim, plavim očesom.

»Kaj pa se ti je zgodilo?« ga vprašajo.

»Imel sem nesrečo, ko sem se igral svojo najljubšo igro.«

»Katero pa?«

»Veste, zelo me veseli telefonirati komu ob dveh, ob treh ponoči in ga vprašati: Ugani, kdo te kliče!«

»No, in?«

»To pot je uganil.«

***

Na carini je neka gospa prišla z dve-ma nabitima kovčkoma, se približala cariniku in rekla: »Poslušajte, ste vi tisti, ki zatisnete eno oko?«

*Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost*

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38 - Telefon 54390

Dom in delavnica:

Ulica Damiano Chiesa, 91 - Telefon 571326

POSEBNI POPUSTI! OBIŠČITE NAS!